

Társadalmi,
irodalmi, művészeti,
sport, gazdasági
és egyéb
Vegyes rovatokkal

MEGJELENIK
minden szerdán.
Egyes szám ára 20 kr.

SZEMLE

VEGYESTARTALMU HETILAP

ILLUSZTRÁLT GAZDASÁGI ÉS SPORTROVATOKKAL

Előfizetési árak:
Egész évre... 10 ft —
Fél évre..... 5 „ —
Negyedévre.. 2 „ 50

Előfizetések és levelek
a «Szemle» szerkesztő-
ségi és kiadóhivatalába
BUDAPEST
Váci-körút 17.sz.a.
küldendők.

Első évfolyam 30-ik sz.

SZERKESZTŐK:
Gróf ZICHY IMRE és Gróf KREITH BÉLA.

Budapest, 1884. július 23.

A folyón.

Kórtünetek.

Egy veszélyes áramlat kezd elterjedni társadalmunk rétegeiben. Bentham utilitárismus, modern haszonlesési vágygyal párosulva, ragadja el az embereket és mohón kap mindenki vagyon után.

Nem kérdezik ki hogyan szerez, mi által gyarapodik, akár ösöktől örökli birtokát, akár fáradhatlan munka által Isten áldásából gazdagodik, akár aljas uton gazul hordja össze kincseit, — a jó mód rangot és a mi fő, hatalmat ad. Csak legyen elég pénze, tekintélyre vergődik és befolyásra tesz szert.

A pénz valóban *nervus rerum*, csaknem kizárólagos eszközévé vált az előrejutásnak nemcsak anyagi, de társadalmi és erkölcsi téren is.

Ilyen körülmények között nem esoda, ha a társadalmi osztályok éles ellentétbe jutnak egymással, szociális fonásaink buján tenyésznek és az osztálygyűlölet oly mértékben terjed, a mint ezt hazánkban azelőtt tapasztalni soha nem lehetett.

Ez a haszonlesési kincskereső mánia a gazdagokról elragad a szegényekre és ha céljukat nem érik, kárhöz-tatják érte az államot, a vallást, erkölcsi intézményeinket, melyek ilyen igazságtalanságokat megengednek és a szegényt feltétlenül kiszolgáltatják a gazdagoknak.

Ezen lázas kapzsiság, nyereszkesedési örület, vagyon utáni hajsza megmételjezi az egész társadalmat.

Fogytán van a hit, veszendőben a morál, megingatva az a természetes higgadt becsületes törekvés, mely egészséges nemzetgazdasági fejlődés mellett a munka érdemének tulajdonítja a jutalmat.

Pedig hát — *est modus in rebus*. A szociális forradalmat, mint Lassalle magát kifejezi — feltartóztatni nem lehet.

El van vetve az eszme magva, melyből a jogosztás új kora fog támadni.

A vagyon és hatalom, a tekintély és befolyás igazságosabban fog felosztatni mint jelenleg.

Az emberek egyenlők lesznek a munkában, egyenlők az érdemben és egyenlők az elismerésben.

A jövő eszmék diadalának útját senki nem állhatja.

De a századok óta társadalmunkat vezető eszmék sem semmisülhetnek meg.

A természetnek az az örök törvénye, hogy a mi volt, soha el nem veszhet, a szellemi életben is megvalósul, és társadalmunkat regenerálni eddigi összes ideáljaink megvelésével, lehetetlen.

Azért korunk zürzavarában, tulhajtott realistikus törekvéseiben midőn az anyagiak áhitása, az erkölcs, a szellemi kincsek értékét devalválja, csak is egy ösvény nyílik, mely valóban célhoz vezet; *a jövőt mai társadalmunk alapján kiépíteni.*

Új eszmék, új célok, új irányok támadtak, a régi rend alapjai megingottak, de a mai kishitűség, az eszmék harcában előállott mohó kapzsiság, az osztályok

egymás iránt való bősziült gyűlölete, mely társadalmunk igazságtalan jogelosztásában gyökeresedett meg — tért fog engedni egy tisztultabb világnézetnek, természetesebb gazdasági fejlődésnek és egy egészséges morálnak, mely a jelenleginek hamvaiból Phönixmadárként megizmosodva fog új életre kelni.

Mert vallás és morál nélkül a társadalom fen nem állhat.

Egy magasabb eszmei álláspont nélkül elveszítjük a fonalat, mely életünk helyes beosztására vezet.

Csak ki kell dobni morálunkból azt, ami erőltetett, a mi természetellen, vallásunkat megmenteni attól, a mi avult és korszerűtlen.

És ha a társadalmi eszmék új alakot fognak nyerni, ha a mi ma még az átalakus nagy tusájában megjegezesedni nem tudott, érdeklődésre jut és az új nap fénytől oszlani fog a pára, el fog mulni akkor a Mamonimadás, újra visszanyerjük erőnket és társadalmunk betegségével, mely napjainkban a krízis forduló pontjára ért, elenyésznek a *kórtünetek* is, melyek minden nemesen érző ember utálatát keltik fel, és a melyek kiirtása sürgős feladatává lön társadalmunk minden osztályának.

A horvátok.

A tartománygyűlés berekesztésének nagyon itt volt az ideje. A hol a bánt «magyar pandurnak», az elnököt «kecskepásztornak» nevezik és egymást minden elképzelhető csufnéven gazoknak, tolvajoknak és rablóknak, hol kevés hiányzott a nyílt verekedéshez, ott tanácskozásról szó sem lehet.

Hogy a horvát nép ennyire képtelennek mutatta magát a parlamentárizmusra, az ránk semmi előny, ezt tudtuk anélkül is. Annyi bizonyos, hogy Sztaresevicsék a diadal érzetével fognak hazatérni. Azt fogják mondani, hogy félték tőlük. Ezért szakították meg a tárgyalásokat. A következő alkalommal a szenvedélyek kitörnek ismét és annál durvábban, minél tovább lesznek visszafojtva. A mostani tartománygyűlésen többet mertek «a vadak» mint az előbbin, a következőn még többet fognak merni.

Ez a következménye a meghátrálásnak a czimerkérésben.

A nagy mulasztást csupán rendkívüli erélylyel lehetne helyrehozni. Alkotmányos uton nem lehet azokkal bánni, kiknek fogalmuk sincs az alkotmányosságról. Ők amugy is a nyers erőre hivatkoznak mindig, ezt kell alkalmazni ellenük. Akkor észre térnek.

Mert az ő álmodozásaik Nagy Horvátországról, féktelen aspirációik csupán Magyarország engedékenységében gyökeredznek.

Ennek kell megszűnni.

Politikai hírek.

Hazánk. A horvátok addig rakoncátlankodtak, *Sztaresevicsék* annyira nem férték bőrükbe, hogy elvégre is királyi leirattal rekesztetett be az a botrányfészek, melyet horvát országgyűlésnek gunyolnak. Hírlík, hogy a király Héderváry gróf bánhoz az országgyűlés berekesztése alkalmából *köszönő és elismerő táviratot intézett.* A távirat tartalma a bánra nézve szerfölött kedvező. A

király külön kifejezi benne a gróf eredményes működése feletti teljes meglepedését.

Határvidéki állapotok. A lázongásra hajló báni határkerületből ismét oly eseteket közöl az Agr. Ztg., melyek a határvidéki nép erkölcsének teljes elvadulásra mutatnak. Slabinyében e hó 8-án két paraszt Gacsics István és Zmijanac Mihály politikai vitába keveredett. Gacsics, egyéb argumentum híján, övéből a pisztolyt kirántotta és Zmijanacot egyszerüen agyonlőtte. — A megtorlatlan mezei kártételek napirenden vannak, Kotarariban három Begovics testvér és Nuzsda Damján pompás kukoriczatermését bosszúból learatták. Egyik sem mer följelentést tenni, sőt még azt sem meri mutatni, hogy haragszik a kár miatt, nehogy nagyobb bajt vonjon a fejére. A kinek valamije van, retteg a bosszuállástól s vagy együtt ordít az ordítókkal, vagy rendkívüli intézkedések után eped. A terroristák már a földművelést is veszélyeztetik s maholnap lehetetlenné válik minden gazdálkodás.

Anglia. A londoni konferencia pénzügyi bizottsága utolsó ülésében elővette az angol kormány azon indítványát, hogy az államadósságok kamatai leszállítottanak. Az angol meghatalmazottak kivételével valamenyny meg hatalmazott az indítvány ellen szavazott. Blignieres ellenindítványa értelmében a leszállítás fölösleges, sőt 500,000 font sterling fölöslegre van kilátás, Gladstone különben úgy nyilatkozott, hogy a konferencia ma összeül, és ekkor a kiküldött bizottságnak csupán egy negatív tanácskozási eredményével lesz dolga, a mennyiben a pénzügyi tanácsosok egyedüli határozata az, hogy az egyiptomi államadósság kamatainak leszállítását célzó javaslatot elvetette. — A «Temps» londoni levelezője következőleg világítja meg a helyzetet:

«Most már bizonyosnak lehet tekinteni, hogy a pénzügyi bizottság tartózkodni fog attól, hogy egy összes jelentésben bármiféle javaslatot tegyen az angol kormány javaslataival szemben. Mindenik pénzügyi tanácsos külön-külön jelentést fog tenni a maga kormányának ama nézetéről, melyet magának az angol javaslat felől, s az a körül folyt vitákból alkotott. Ez a jelentés azután ugyszólván programot fog képezni, melyhez a konferencián az egyes meghatalmazottak magokat tartani fogják. Bizonyosnak tekintik azt is, hogy az angol kormány, ha — mint hinni látszanak — engedni fog az államadósság kamatainak leszállítására kérdésében, ezt csak akkor fogja tenni, ha már minden vitát kimerített, és teljesen számot adott magának a hatalmak végleges dispoziációról. Ezek a dispoziciók egyébiránt sokkal jobban megvannak már fontolva és állapítva, semhogy föl lehetne tenni, hogy módosulni fognak — s bár még nem nyilatkoztak egész határozottsággal a bizottság kebelében, mégis nyilvánvaló, hogy épen nem kedvezők az angol javaslatokra nézve. A tartózkodás, melyet Ausztria-Magyarország, Oroszország és Olaszország és képviselői eddigelé tanusítottak, midőn francia kartársaiknak engedték át a tért, hogy az angol javaslatot bírálgassák — ez a tartózkodás korántsem jelenti azt, hogy még nem alkottak magoknak véleményt. A műszaki tanácsosok sokkal jobban felfogják az elbők került pénzügyi kérdés politikai természetét, semhogy a legnagyobb tartózkodást ne tanusítsák. De abból, hogy szerepök a francia tanácsosokétól különbözik, épen nem következik az, hogy alapjában véve nem értenek egyet az angol javaslat elvetésére nézve.

Az angol felsőház magatartása miatt a konzervatívok ellen az egész országban föltámadt mozgalom ellensúlyozására a konzervatívok ellenmozgalmat iparkodnak keltetni. A westminsteri központi iroda köriratot intézett az egész ország konzervatívjaihoz, ajánlva nekik, hogy meetingeket rendezzenek, s e népgyűléseken a kormány egyiptomi politikája és a Franciaországgal kötött egyezmény ellen tiltakozzanak, ily módon támogatva a felsőházat a választási reform ellen való küzdelemben, s odahatva, hogy a parlament feloszlatása minél előbb bekövetkezzék. Legközelebb Londonban tartanak ily meetinget.

Egyiptomból még mindig igen komor hírek érkeznek. Felső-Egyiptomban a szudáni fölkelők betörésétől s belháborútól félnek és nincs aki megvédelmezze, az Assuanban levő 3000 főnyi egyiptomi sereg ugyan nem sokat lehet építeni; az ott levő egyetlen angol ezredet pedig, ha mindenki futni fog, az ár magával ragadja.

Abessyniából érkezett magánlevelek azt tudatják, hogy Hevett tengernagy missziója óta János király, aki már most egy protestáns hatalom barátságát biztosította maga számára, ellenséges érzületet tanusít a francia katolikus misszió ellen. Akzurban és négy más helyen kifosztották a misszió házait s magukat a hittérítőket elkergették. Ugy látszik hát, hogy a francziáknak megint lesz egy ügyök.

Franciaország. Az első elégtétel, melyet *Khina Franciaország*nak a francia megbízott határozott követelésére adott, az volt, mint tudjuk, hogy a kiűritési rendeletet a hivatalos lapban közzétette. Ez a császári rendelet, e hó 16-án a pekingi francia ügyvivővel is közöltetett. A pénzbeli kárpótlás kérdése még nincs elintézve, de Párisban úgy vélekednek, hogy az minden baj nélkül fog megtörténni. Courbet tengernagy egyébiránt Fucseu előtt áll hajóhadával, készen arra, hogy Khina e legfontosabb kikötőhelyét és arzenálját bombáztassa.

A francia szenatus által az alkotmányrevízióról szóló törvényjavaslat tárgyalására kiküldött bizottság a törvényjavaslat legtöbb cikkét változatlanul elfogadta, elvetette azonban a 8-ik cikket, mely a szenatus pénzügyi hatásköréről szól. Előadóvá Dauphin választott. Hir szerint a szenatus a tárgyalást csütörtökön fogja megkezdeni. Bizonyosnak tartják most már, hogy az alkotmányrevízió kérdése még a parlamenti szünet előtt meg fog oldatni.

Németország. A gazdasági érdekek oltalmára szolgáló új berlini egylet alakítását a német fővárosban nagyon különböző módon ítélik meg, ami — tekintve, hogy az aláírók közt szabadelvűek és konzervatívok, védvamosok és szabadkereskedők egyaránt vannak — könnyen érthető. Nehány szabadelvű lap, mint a Liberale Correspondenz (a volt szecsesszionisták lapja) rokonszenvvel fogadja az új egylet eszméjét, de a nagyobb lapok, mint a National-Zeitung, Vossische Ztg. stb. még tartózkodnak ítéletet mondani. A haladóparti néplap pedig «a pénzeszacskó pártja» feliratu cikkben hevesen megtámadja az új érdekképviseletet, mely az agráriusokkal és védvamosokkal árul egy gyékényen. A Kreuzzeitung még tartózkodva szól ugyan, de sejteti, hogy az új egyletben főleg a börzeérdekek képviseletét látja. A többi lap bizonytalanok, homályosnak tartja az egész mozgalmat s bizalmatlansággal fogadja azt.

Csehország. Prágában éljenezik a magyarokat és egész Csehországban lelkesen emlegetik a magyar nevet. Okot e barátságos tüntetésre az a körülmény adott, hogy a prágai cseh színház megnyitása alkalmából Magyarországon élő csehek külön vonaton mentek Prágába. E csehek sok magyar ember is kísérte, kik Csehországban most ünnepelt vendégek. A lapok rokonszenves vezércikkeket írnak rólunk, dicsőítenek bennünket és örömmel emlegetik a cseh-magyar barátságot. Slova!

Tirol kettéosztása. Innsbruckban szombaton vették tárgyalás alá a tartományi gyűlésen az olasz képviselők indítványát Tirol kettéosztása iránt. A javaslatot Doreli képviselő indokolta. A tartományi gyűlés névszerinti szavazás mellett tulnyomó többséggel visszautasította a kettéosztási kísérletet. Puthon báró helytartó hosszabb be-

szédben nyilatkozott a javaslat ellen s kijelentette, hogy a kettéosztás egyenesen a belbékét veszélyeztetné.

Amerika. Az északamerikai egyesült államokban a kormányzati év június 30-án végződik. A most végződött pénzügyi évben az egyesült államok *budgetje* 202.081,000 arany forint fölösleget tüntetett elő, noha a vámokat és szövetségi belföldi adókat mérsékeltek. A fundált államadósság jelenleg 2.453,127,700 arany forint, 3—3½% fiztetetik. Ézenkívül van még 693 millió arany forintra rugó kényszerfolyamu papírpénz. A pénzügyminiszterium kimutatása szerint az összes államadósság, a készpénz készletek levonása után 2918 millió aranyforint, 1865. augusztus 31-én, a mikor legtöbb volt, 5512 millió forintra rugott. A rendes kiadások, a kamatok és nyugdíjak nélkül 1883/84-ben 268 frtra rugtak. A hadsereg (25,000 fő) 80 millióba, a hajóhad 32 millióba kerül, ezenkívül katonai nyugdíjak fejében 112 millió fedezendő. Az összes szövetségi vámok és adók 696 millió frtra rugnak, ehez járulnak még 600 millió helyi adó, azaz, hogy az *Egyesült-Államok* minden lakosára, a gyermekeket is beleértve, átlag fejenként 25 arany frt adó esik.

SZÉPIRODALOM.

E l i z.

— Rajz. —

Mikor először láttam szép volt mint egy mezei ibolya. Körülötte fény és pompa tündökölt; csak rajta ömlött el nemes egyszerűség. Minden szemből merész kihívás, büszke önérzet, hódítási fölény, kicsapongó kedv sugárzott, csak ő süté le szerényen azokat a kék csillagokat, csak az ő arcza volt szelid mint egy fehér lilium, csak ő árult el mérsékletet a jó kedvben. A zene árja észbódítólag járta be a nagy, fényes táncztermet, a szemek delejes szikrákat löveltek, az arcok nekihevültek s a táncz féktelen kedvvel járta, csak ő volt csendes, csak ő volt szerény, csak ő volt mérsékletes. Igazán olyan volt mint a mezei ibolya, mely elbukik a bokrok mögé, s ha a napsugarak fölkeresik sem játszik tarka színeket.

Pedig ő is boldog volt. Talán boldogabb valamennyinél, kiknek arczát olyan pirosra festette itt a kicsapongó jókedv, s lelke is tisztább volt és ragyogóbb a fényes fali tükröknél, melyek oly kápráztatólag csillogtatták vissza a csillárok vakító fényet. Oh mert az ő lelki kristályát nem homályosította el többé a bánat borus felhője.

Szeretett és szeretettet!

Szeretett romlatlan szívének szüziesszent érzelmével, mely tisztább volt a napsugárnál s a hajnal első harmatcseppjénél; és az kit szive vonzalmával boldogított övé volt lelkének minden vibrációjával, a legőszintébb, igaz szerelemmel, milyen csak halandó keblében megfoghatnak.

Mily boldognak érezte magát, ha vele tánczolhatott, azzal a nyulánk, barnafürtü ifjuval, kinek ő volt egyetlen reménysége, boldogsága, mennyországa, mindene, mindene... Hogy lángolt arcza midőn kedvesének karjai körülfonták lenge derekát. Ilyen lehet a hajnal pirulása a fehér lilium szirmain; s mikor a szédítő keringő után egy félkebe vonultak vissza, hova csak néha csapódott be a részegítő zene egy-egy tört hangja, hogy remegett kicsi fehér kacsója az ifjuéban! Illatos, fürtös fejét odahajtá az ifju szívére, arra a szívre, melyet az ő képe olyan

nagyon-nagyon betöltött, s boldogan-boldogan hallgatta mit suttog ez neki szerelemről, sirig tartó örök szerelemről, boldogságról, csöndes, zavartalan boldogságról... s a lágyan ömlő suttogásba belevegyült a zene egy-egy szakadozott melódiája, amint ide tévedt a szárnyas ajtókon és függönyökön keresztül a bálterem hangos zsi-bajából.

*

Eliz jómódu szülők gyermeke volt. Nem voltak dusgazdagok, de volt mit aprítaniok a tejbe. Az a gyönyörű, terjedelmes, nyárfás tanya a Tisza-kanyarulatánál, amit olyan sok gazdaember megirigyelt, az ő birtokukat képezte, s csak három gyermek volt hozzá, egy fiu és két leány. Eliz volt az idősebb, s vele «nagy parthie»-t akartak csinálni a szülők. Valami országos híru embernek, vagy legalább is képviselőnek szánták. Hej mert az a nyárfás tanya megérdemli a «nagy parthie»-t amire pedig a mama olyan nagyon áhitozik. Mert a mama igen nagyravágyó volt.

Aztán meg az Eliz különben igényt is tarthat nagy «parthie»-ra. Szép, deli és művelt akár egy herczegkisasszony. Nevelésére nagy gondot fordítottak a szülők s a nevelők fáradsága nem vezett kárba Eliznél. Szive, lelke fogékony volt minden szép, minden nemes, minden jó iránt. Olyan volt mint a virág, mely gondos kezek ápolása mellett fakadoz. Lelkének szépsége magasztos fönség glóriájával övezte szép szabályos arczát. Kimondhatlan szelid báj ömlött el egész lényén s szende vonásai kimagyarázhatlan rokonszenvet ébresztettek maguk iránt. Anyjának nagyravágyó tervei ismeretlenek voltak előtte, mert az ő lelke tiszta, egyenes volt s számításból nem tudott volna érezni.

Hej sok szenvedésébe, sok könnybe, sohajba is került ez neki!

Miért nem volt számító?! miért nem volt nagyravágyó?!

Az, aki előtt először föltárta szívéét, nem viselt nagy méltóságot, ősi családfáját sem tudta messzire visszavezetni, mindössze csak *szive* volt — nemes. Társadalmi állása sem közelíté meg Eliz anyjának nagyravágyó terveit. Fialtal mérnök volt szerény fizetéssel alkalmazva egy vasuti társaságnál. Csakhogy Eliz szive nem kérdezte mindezt. Ő csak művelt szellemét s szép fekete szeméből kisugárzó lélekjóságát látta.

Mindjárt az első találkozás alkalmával érezte, hogy szívében láng lobbant föl; tiszta, nemes, égő láng, melyet annak a szép deli ifjunak megjelenése gyújtott föl benne, s nem sokkal utána érezni kezdte, hogy az a tűz, mely az ő szive oltárán föllobogott, lángra kapott annak az ifjunak keblében is.

S a két tiszta, égi láng összeolvadt...

Erdő mélyén, madárdal, virágillat és napsugár mellett vallották be egymásnak szerelmüket. S mikor a szülők nyomára jöttek a viszonynak, már késő volt. Ennek a két lángnak egyesülését csak a sir lett volna képes elválasztani, a mély, sötét, rideg sir...

*

Nemrég egy rokonomnál voltam látogatáson.

Szép, fiatal asszonyka, pár hónapja hogy férjnél van s hogy a fővárosban lakik. Gyermekkorai játszó társak voltunk s igen szeretjük egymást. Persze csak mint játszótársak...

Épen gyermekkorai emlékeink fölelevenítésével voltunk elfoglalva, mikor a szobaleány egy varrónót jelentett be. Fialtal rokonom egy pillanatig gondolkodólag nézett reám,

de aztán mintegy elhatározva magát, mondá a szobaleánynak, hogy vezesse be a varrónót.

— Hisz ön nem vendég! szolt aztán mosolyogva felém.

Némán hajtám meg magamat.

Pár percz mulva halk, félénk kopogás után megnyilt az ajtó s egy feketébe öltözött fiatal nő lépett be rajta.

Alig hittem szemeimnek.

Eliz volt!

Milyen halvány volt most az az arcz, mely ugy ragyogott a boldogságtól, mikor azon a bálon láttam! Azóta két év mult el! S azok a szép, szelid vonások hogy megváltoztak! Az idő, és a szenvedések letörülték arczáról az ifjuság búbajos himporát, s azoknak a kék csillagoknak fénye hogy meg van törve! Homlokára mélyen véste oda bélyegét a bánat és szenvedés, csak a szenteség és szelidség maradt még meg szép vonásainak romjain. Öltözete szegényes volt, de tiszta és rendes, s a gyász-öltönyben kimondhatlan szomorú jelenség volt.

Csak később tudtam meg kit gyászol.

Rokonom beszélte el történetét, mikor eltávozott a reá bizott munkával.

— Ez a varrónó — ugymond — valaha jobb napokat látott, de szegényt a sors nagyon üldözöbe vette. Szülei akarata ellenére ment férjhez egy mérnökhöz, a kit nagyon szeretett. Szülei máshoz akarták kényszeríteni, s ő megszőkött szerelme tárgyával s összekelt vele szülei ellenzése daczára, kik kegyetlenül kitagadták. Szegényt — mint hallom — nagyon bántotta szüleinek keményszivüése s ez volt az egyetlen felhő, mely boldogságát zavarta. Mert férjével végtelen boldog volt. Méltók voltak egymáshoz. Férje tudta, hogy mit áldozott e nő érte s százszoros gyöngédséggel akarta ezt visszafizetni. Talpig derék, becsületes ember volt s nem volt életének más czélja mint boldoggá tenni nejét, kit oly rajongással imádott s viszont a nő ismerte férje nemes szívét s magasztos lelkét s egész szerelmével csüngött rajta. S ők boldogok voltak.

Hanem a sors, az megirigyelte boldogságukat. A szegény fiatal asszony egy napon igen szomorú hírt kapott, mely egészen földig sujtotta. A fiatal tevékeny mérnököt egy vonat elgázolta és izzé-porrá tiporta. A nő épen gyermekágyban feküdt és veszélyesen megbetegedett, de gőgös szülei nem siettek hozzá. Magára hagyták a szegény, beteg nőt gyermekével együtt, s csak a könnyörületes szomszédoknak köszönhető, hogy életben maradtak. Szegény asszony, most kézimunkával keresi meg kenyerét s egyedül gyermekének él.

S ha az ember így elgondolja ennek a nemesszivü, jó asszonynak szomorú sorsát — tévé hozzá rokonom — szinte önkénytelenül föltolull elkében a kérdés, hogy van-e a földön a gondviselés?

— Az ám, van-e a földön gondviselés?

A p a i ö r ö k s é g.

— Elbeszélés. —

(9. folytatás.)

IRTA: REVICZKY GYULA.

Óvatosan, hogy Lajos föl ne ébredjen, visszatette a párnát helyére, összehajtogatta az ágytakarót, aztán lábujjhegyen a ruhaszekrényhez közeledett, nesztelenül kinyitotta és belebujt. A szekrény elég nagy volt arra, hogy Tibor, mint egy kádban leülhetett benne, bár se derekát, se lábait nem bírta kiegyenesíteni! De mit, egy-

két óra nem a világ: kalodában vagy rövid vasra verve még kutyábbul érezné magát. A szekrény ajtaját belülről behuzta s mozdulatlanul várta, mikor hallja meg a vén banya papucsainak a csoszogását.

Jó másfél órát tölthetett ebben a nem kellemes és nem méltóságos helyzetben; ekkor végre felhangzott a várva-várt papucscoszogás s a vén banya megjelent a szobában. Tibor meg se moczczant, bármennyire átkozta magában a banya lassuságát. Ez tüzet rakott, mosdóvizet hozott, kitisztította a czipőt, kiporolta Lajos ruháit (minden darabot külön hozva be) s végre megelegetését fejezte ki, hogy az a lump már nincs itt. Nem is köszönte volna meg, ha itt találja.

Lajos megnyugtatta, hogy ezentul senkinek se fog adni éji szállást; most már tudja magát mihez tartani; de magában álmélkodott, hova tűnhetett Tibor.

Ez, mihelyt a vén banya eltávozott, kinyitotta a szekrényt s most már nem oly óvatosan és halkan, mint a hogy beleült, kilépett belőle. Lajos bámulatát, mely az első pillanatban elfogta, falrengető kaczaj követte, a min Tibor nem győzött eléggé méltatlankodni. Megmondta, hogy a vén banya nem fog észrevenni semmit, tervét keresztül is vitte: hát mi van ezen nevetni való? És bár Lajos tovább nevetett, Tibor még sokszor várta a ruhaszekrényben ama bizonyos papucscoszogást.

A ki nem ismerte Tibor páratlan indolenciáját, azt hihette, hogy egy új Diógenesz született ebben az álszégnyennel, igényekkel telt korban. Csak legelemibb természeti szükségzeit iparkodott kielégíteni. Mihelyt jóllakott s lefeküdt a pamlagra, nagy lelki nyugalommal várta, hogy másnap ugyanezt ismétlje. Azelőtt szerette, ha szép nyakkendője volt, hízelt hiúságának, ha egy ügyesen varrt czipő kedvezően tüntette ki lábainak kis voltát; most ilyen dolgokra nem is hederített; a nagyobb gond elnyomta a kisebbeket. Máskor gyönyörködött egy szép leányarczban, kéjesen szivta május virágillattal telt, sugárzó levegőjét, egy szép költemény édes-bus ábrándokba ringatta: most az érzelmek eme fényüzése, a lelki élet eme fölöslege nem fért hozzá. Mikor havazott és fagyott, érezte, hogy fázik; ha az aszfalt besüppedt léptei alatt s homloka gyöngyözött a verejtéktől, tudta, hogy nyár van; mint az állat, csak az önfentartási ösztön sugallatát követte.

Csak a pillanatnyi bajok okoztak neki szomorúságot; a jövő esélyei nem aggasztották. Mit bánta ő, mi lesz vele egy hónap mulva, csak holnap-holnapután emészttesse meg kellő nyugalomban vacsoráját. Ha azt mondták volna neki: holnap nem lesz hol aludnod, kétségbeesés szállta volna meg; de ha valaki figyelmezteti, vigyázzon jobban gyöngé egészségére, mert ha így folytatja, egy év mulva eltemetik, bizonyosan a szemébe kaczag Tibor. Nem a haláltól félt ő, hanem a földi szenvedésektől, nyomoruságoktól.

Pedig az a buddista világnézet, mely az embert a tétlenségre, dologtalan szemlélődésre kárhóztatja, volt oka minden szenvedésének. Napokig el tudott tűnődni a földi dolgok hiúságán, az emberi törekvések haszontalanságán, a szerencse változandóságán, a szívet boldogító érzelmek, az ifjuság, a tavasz, a szerelem és szépség mulandóságán; de arra sohase gondolt, hogy ha nem akarja sorsát súlyosbitani, tennie is kell valamit. A jognak mindjárt apja halála után hátat fordított s más után se nézett. Hamleti tépelődései minden tettét halványnyá betegítették s életének minden napját a szó szoros értelmében ki kellett küzdenie: ez volt összes tevékenysége, melyet az életben kifejtett.

Ilyen állapotban találta őt Burda Tódor, a ki, letevé az ügyvédi vizsgát, a fővárosba jött letelepedni. Az óra és a gyűrűk történetét gyöngédségből elő se hozta Tibornak, s mikor ez maga kért tőle pirulva bocsánatot, azt felelte, hogy barátok közt az ilyet nem szabad nagyon szigorúan venni. Magában aligha gondolkodott így.

Burda Tódor a munka embere volt. Anyjának, egy becsületes özvegyasszonynak, a kit nagyon szeretett, volt valami kis vagyunkája, mely azonban nem volt elég arra, hogy Tódor belőle megélhetett volna; kenyérkereset után kellett látnia. Szellemi tehetségei mérsékelték voltak; ezt a hiányt azonban pótolta a szorgalom és kitartás, mely tulajdonokat a társadalom jobban jutalmazván mint a tétlenül elmélkedő tehetséget, Tódor már jogász korában tisztességes jövedelemre tett szert.

Csinos kis lakást vett ki magának a főváros egyik csendesebb utcájában s látván Tibornak istentől-embertől való elhagyatottságát, ingyen átengedte neki a kis udvari szobát, megosztotta vele takarékos kosztját s gyöngéden kényszerítette, hogy fogadja el viseltes ruháit. Hogy mindezeket Tibor mégis viszonzozza valamivel, Tódor irodájában adott neki foglalkozást. Iratokat másoltatott s más apróságokat végeztetett vele. Titokban pedig utána járt, hogy egykori legjobb barátjának valami kis hivatalt szerezzen. Szemben vele az oktató szerepét játszotta s szemrehányó komolysággal kérte, ne hagyja ugy el magát. Ha nem mozog, nem keres, nem is fog semmit találni. Hiszen már a biblia is azt mondja, hogy csak a zörgetőnek nyitják meg az ajtót. Minő könnyelműség volt tőle abbahagyni a jogot s nem szerezni diplomát! A milyen összeköttetései, ösmeretségei voltak, most már tisztességes állása lehetne a minisztériumban vagy más téren haladhatna a boldogulás útján.

Ha nem tetszett neki a jog, atyja halála után még mindig választhatott volna más pályát vagy legrosszabb esetben is, ha fel is hagyott volna tanulmányaival, régen kaphatott volna állást, melyet nem kellene szégyelnie s melyből megélhetne becsülettel. Így azonban ő az oka, bármi történik vele; igazán csuda, hogy még nem sülyedt mélyebbre.

Tibor minden különös megjegyzés nélkül hallgatta végig barátja intelmeit; legfőlebb annyit válaszolt, hogy arra, hogy máskép cselekedjék, még egyszer kellene a világra jönnie.

Sivár egyhanguságban követte egyik nap a másikat. Tibornak nem volt mit remélnie, de még rosszabbra se fordulhatott a sorsa. Legalább ő így gondolkodott. De az élet azt mutatja, hogy a koldusnak is van veszteni valója s hogy még szegény Tamást is érheti új fájdalom és veszteség.

Ama néhány év alatt, mióta Tibor Ágnest nem látta, meglehetősen elmosódtak lelkében e drága lény vonásai. Csak arczképét, melyet mindig üres tárczájában viselt s mely csókjaitól meglehetősen szétmázolódott, nézegette még titokban esténként, ha a rendesnél több bort ivott s ábrándos hangulat szállta meg. Ilyenkor meglegyintette az emlékezet szellője és illatot hozott magával távoleső melegebb vidékről. Tibor büszke meglepedéssel gondolt rá, hogy ez a fenkölt lelkületű, ragyogó szemű, nemes leány őt szerette s hizelgett vele magának, hogy neki is a «Liebèsglut der besten frauen» jutott osztályrészül.

Burda Tódor előtt azonban, a ki jól ismerte Ágnest, nem merte a nevét kiejteni. Egyáltalán nem emlegették közös ismerőseiket. Tibor nem volt oly állapotban, hogy velük érintkezhetett volna; kikerülte, ha valamelyikkel találkozott és ha véletlenül együtt ment barátjával, meg-

szökött oldala mellől, ha ismerőst látott velük szembejőnni.

Egy szép tavaszi este egyedül hevert Tibor kis szobájában, melyet barátja neki másolás fejében átengedett. Miután szalonnából s egy nagy darab kenyérből állott vacsoráját elfogyasztotta volt, elővette azt a csomagot, melyben az Ágnestől kapott levelek voltak s ezeket kezdte olvasgatni. E gyöngéd szív kedves, őszinte megnyilatkozása mint mindig, most is varázserővel hatott lelkére.

Heves vágy szállotta meg, hogy Ágnest még egyszer lássa az életben, még egyszer megcsókolhassa azt a hervadt lilomhoz hasonló kezét, azt a gyémánt ragyogásu s mégis oly szelid tekintetű szemét, hogy karjaiban még egy óráig boldog legyen, ha mindjárt végórája lesz is az. Fölkelt, kinyitotta az ablakot s mohón szivta magába az udvaron virágzó akácok illatát.

Ebben a merengő, félig eszméletlen állapotban találta őt a belépő Tódor. Látván, hogy Tibor nem is veszi észre bejövetelét, hozzá ment az ablakhoz s vállainál fogva jól megrázta.

— Megint a holdat bámulod? Nincs azon mit nézni; még ennél a földnél s a rajta lakóknál is hidegebb. A napot szeresd, az melegít, világít, életet hoz létre.

— Nekem a nap is sötét és hideg; már én csak jobb szeretem a csöndes éjszakát; ez hasonlít az életemhez.

— Ugy okoskodol, mint egy eszkimó vagy egy fóka; nem is tudom, nem kering-e vér helyett jeges víz az ereidben. Hallottad volna csak, hogy szapult ma is valaki!

Tibor egy mozdulatot tett a kezével, mely körülbelül annyit jelentett, hogy mit bánja ő, aztán jól palástolt bosszúsággal kérdezte:

— Kicsoda?

— Találd ki!

— Tudom is én! Ha szapulásról van szó, bizonyosan mindenki: mert nem hiszem, hogy akadhat olyan számár is, a ki engemet dicsérjen.

— Mindig a régi szentiványi ének. Csakugyan úgy látszik, mintha dicsőséget keresnél abban, hogy magadat mindenki előtt ellenszenvenessé tegyed.

— Azt hát!

— Pedig lásd, az előbb is tréfáltam: azt kellett volna mondanom, hogy valaki nagyon a pártodat fogta.

Tibor visszafordult az ablakból s élénken kérdezte:

— Ugyan kicsoda?

— Mondtam, találd ki.

— Ha nem mondod meg, tartsd magadnak; nem öl meg a kíváncsiság.

Ezzel megint az ablakhoz ment Tibor és kikönyökölt. Tódor látván, hogy nem lehet barátját komolyan kíváncsivá tenni, érthetőbben beszélt is:

— Pedig ha tudnád! Egy rég nem látott kedves leány-ismerősöd, a ki anyjával Garamyéknál van látogatóban.

— Csak nem . . .

A következő szó torkán akadt Tibornak. A mennyire óhajtott az előbb, hogy még egyszer találkozzék Ágnessel, oly rémületbe ejtette most az a gondolat, hogy legszebb álmának tárgya itt van a fővárosban. Tódor is észrevette a barátja hángulatában beállt hirtelen változást s ő vette át helyette a szót.

— Eltaláltad. Bárándy Ágnes van itt s azt izenteti, hogy szeretne veled találkozni. Látogasd meg Garamyékot, vagy ha ezt nem akarod, jöjj velem holnap délután a margitszigeti felső vendéglőbe, ott fogod őt találni. Még mindig oly szép és kedves mint volt, csak egy kissé elhervadt szegényke. Hja, az idő meg nem áll.

— És mit beszélt rólam? kérdezte Tibor félénken.

— Mondtam, hogy védelmedre kelt. Nagyobb társaság volt együtt Garamyéknál s valaki beszéd közben kiejtette a nevedet. Ágnes erre kérdezősködött felőled, hol vagy, mit csinálsz, hogy folynak dolgaid sat. Igaz-e, a mit hallott, hogy sokat kell küzdened és sok bajod van az élettel. Erre az a valaki, a ki nevedet előhozta...

— Nos, mit mondott az a valaki?

— De csak úgy árulom el, ha megigéred, hogy nem kutatod nevét s nem jön kedved őt párbajra hívni.

— Én és valakit párbajra hívni. Jobban ismerhetéd flegmámat és ezinizmusomat.

— Nos hát, az a valaki megjegyezte, hogy az alma nem messze esik fájától, hogy apádra ütöttél, azzal a különbséggel, hogy az legalább a külszint megtudta őrizni.

— Ezen legfőlebb nevetetett Ágnes.

— Nem találtad el. Azt válaszolta, hogy ugyan nem ismerte atyádat, de téged nem tart rosznak, csak szerencsétlennek.

Ezerszer jobb szerette volna Tibor, ha azt hallja, hogy Ágnes isten tudja minő csufnevekkel halmozta el, mint hogy most arról értesüljön, hogy megesett rajta a szive.

Föltette magában, hogy az Ágnessel való találkozást kerülni fogja. Nem bírta elképzelni, hogy az a büszke nő még mindig szerethesse, s az volt a meggyőződése, hogy legfőlebb szánalmat érezhet iránta. Attól pedig, hogy valaki szánakozzék rajta, irtózott; mert a szánalmat csak a megvetés egy emberbaráti formájának tekintette.

Tódor nem is iparkodott őt nagyon rábeszélni, hogy jelenjék meg a Margitszigeten. Egyszerűen átadta Ágnes üzenetét s egészen barátja belátására bizta, mit fog tenni. Ismerte tartózkodó, magába zárt természetét, s előre gondolta, hogy a találkán nem fog megjelenni. Ugy is történt. A véletlen mégis úgy akarta, hogy lássa imádott Ágnesét. A következő napok egyikén az Erzsébet-téren csatangolt Tibor, czéltalan töprengésekbe mélyedve. Épen az Erzsébet-sétányon járkált, midőn a kioszk előtt észrevette Garamyékát Ágnessel. Hirtelen visszafordult s egy a rácsozat előtti fa mögé rejtőzve nézte a közeledő társaságot. Szerencsére sok ember volt a sétányon és Garamyék nem azon az uton haladtak, a melyen Tibor állt s így nem vették észre, mily sóvárgó tekintettel követi Ágnes minden mozdulatát. Látta, hogy az idő ki-méletesen bánt kedvesével. Szemeiben a régi tűz, mosolyában a hajdani édesség, járásában az egykori kellemes könnyedség, s érezte, hogy most is szereti, csak oly lán-golóan, csak oly szenvedélyesen, mint ama bűbajos alkony-órán, melyen elvesztett karpereczét találta meg...

Tempi passati! Isten veled régi boldogság! Bár ne izlelte volna meg s ne kellene pokoli gyötrelmek közt paradicsomi üdvösségre gondolnia! Csak menj haza szép Ágnes; vidd magaddal azt az észbontó, szelidmosolyt... engem ugyan nem fogsz látni többé...

Este beszédközben fölemlítette Tódor, hogy Ágnes reggel elutazik s hogy nagyon szeretett volna a vademberrel (így nevezte Tibor) találkozni.

A vadember nem válaszolt. Visszavonult szobácskájába s hajnalig álmátlanul forgolódott ágyában. Mikor fölébredt, levelet talált asztalán. Jól ismerte az írást s reszkető kezekkel szakította fel a borítékot. Csak egy névjegy volt benne Ágnestől s rajta e néhány szó: «Ön nem akarta feláldozni hiúságát nekem, a ki önért mindent feláldoztam. Legyen meg az ön akarata. Isten ön-nel — á jamais.» Az első érzés, mely Tibort e néhány

sor olvasása után megszállta, a háláé volt. Köszönetet mondott magában Ágnesnek, hogy szivét fölszabadította, mert lehetetlennek tartotta, hogy egymást tovább is szeressék. Nemcsak most, midőn egymástól távol éltek, de még akkor is, ha egy házban lagnának. Hiszen Tibor körülményei azt sem engednék meg, hogy Bárándyéknál vagy Ágnessel egy társaságban megforduljon. Ágnes se-lyem ruhája s az ő elnyult, foltos kabátja nem valók együvé. Csodálatos bárgyuság, meseszerű éhetetlenség volt ugyan, mely Tibor életét így alakította; de nem tehetett róla, lelket kellett volna cserélnie, hogy más legyen.

Más, erősebb akaratu ember Tibor tehetségével, nevével, társadalmi összeköttetéseivel, bizonyára kiküzdi magát, elfoglalja megillető helyét a társadalomban s kitar-tás, szorgalom által odaviszi, hogy Ágnest isten és ember előtt magáénak vallhatja. Tibor minderre gyöngé volt, pedig nemcsak az állatok, hanem az emberek közt is a legelső helyet a legerősebbek, a legutolsót a leggyöngé-bek foglalják el. Természetes, hogy a szelid, ártatlan bá-rányt a farkas felfalja.

De bármennyire játszott Tibor a rezignáltat, lelkében mélység tátongott, tele sötétséggel, melyből — hiába iparkodott maga előtt titkolni — el nem ért vágyainak sirását hallotta. Teljesen meg volt hasonolva, s az a lát-szólagos nyugalom, melylyel az élet keresztjét czipelte, a tél mozdulatlansága volt, mely halált jelent.

Tódor, a ki nem volt különös pszihológ, nem vette észre Tibor élet-akaratanak e rohamos gyöngülését, sőt látván, hogy megint az éjjelezésre adta magát, irigyelte gondtalan kedélyét, melylyel a sors legádázabb banya-tásai közt is képes az éjszakákat átinni, átkacznai. Nem árt ennek semmi, gondolta magában. Olyan, mint a kigyó: ha csak nem vágják el a fejét, nem is pusztul el.

Tibor maga is titkos bámulója volt erős természeté-nek, ennek tartván azt a gyáva nembánomságot, mely-lyel az élet küzdelmének, a sors zaklatásainak mindig hátat fordított. Bölcseségnek tartotta a tehetetlenségét, erőnek a fűszál nyugodtságát, melylyel megáll a vihar-ban, mikor a nagy fák recsegve hajtogatják ágaikat. Elég oly vihart állott ki, mely erősebb lelkeket porba döntött volna. Szárazság leperzselheti, gyöngé gyermek-kéz kitép-heti a fűszálat, mely különben «si fractus illabatur orbis» sértetlenül megáll.

Tibort is nem a feje fölött dühöngő szélvész, hanem egy gyöngéd női kéz volt elpusztítandó. A végleges sza-kitás Ágnessel, melynek ő volt az oka, nagyon érzékenyen sujtotta. Ha évekig küzd vala Ágnesért, feláldoz érte mindent, végre az oltár előtt örökre magához fűzi s a nászéjen rajta kapja egy eddig nem ismert szerencsésebb vetélytárs karjai közt, hideg flegmával fordított volna hátat annak a gyöngéségnek, melynek asszony a neve.

De Ágnes részéről nem tapasztalt mást, mint határ-talan hűséget, mély odaadást s a maga részéről a leg-nagyobb foku lelki lomhaságot, mely minden akadálytól visszariad s csak abban a képzeletbeli országban tudna boldog lenni, a hol a malaczkok sülvé futkosnak s a szép leányok mirtuszkoszorúval, menyasszonyi ruhában lebeg-nek a szerelmes férfi elé. S az a rövid levél mégis job-ban fájt neki, mintha bordélyházban találkozott volna eszményképével. Olyan az emberi sziv, hogy bármit tegyen vele más ember, sose fog neki annyira fájni, mint az önvád, saját hibás voltának égető tudata, melyet a magyar nyelv találóan nevez bánatnak.

Most már a végső reményszál is elszakadt, mely eddig még Ágneshez fűzte Tibort s nem maradt lelkében más, mint az a kétségbeejtő tudat, hogy hagyjon fel minden reménnyel, hogy abból a pokolból, melyet magának készített, nem lesz, nem lehet többé szabadulás.

Csak dőzsölt és fitymálta Tódor jóakaratu intelmeit. Mit bánja ő, mi vár még rá. Az ő baját ugyse gyógyíthatja már semmi sem. Talán nem is egészen szerelmi bánat volt, csak ő adta ezt a nevet meghasonlottságának, melyet utóvégre is nem a szerelem, hanem az életképeség hiánya okozott.

Egyike a leggyönyörűbb májusi napoknak volt. Tódor majálisra ment a svábhegyre s Tibor egyedül vívódott szobájában meddő kontemplációival. Tovább nem hordható tehernek tünt fel élete; még a lélegzetvétel is nehezebbre esett, mintha a keblében összezsúfolódott fájdalmas érzelmek akasztották volna meg utját. Kábult egykedvűséggel járt egyideig fel s alá szobájában, majd bement az irodába, némileg azzal a szándékkal is, hogy egy asztalára kikészített okmányt lemásoljon, de főleg azért, hogy a fiókokban színi való után kutasson, nem lévén nála se pénz, se szivar.

(Vége következik.)

A virágok szaga és az illatszerek.

Nem lesz érdektelen megtudni, hogy mikép fosztják meg a virágokat illatuktól és miként szolgáltatják azt az ember hű céljaira.

A virágokat már a legrégebb idők óta használják illatszereül; az ókorban az istentiszteletnél az oltár körül füstöltek velök. Azóta különböző módszereket is találtak fel a növényi szagos anyagoknak kizsákmányolására. E módszerek közül legrégebb az, hogy az illatszert desztilláció útján állították elő a virágokból. Ezt már az arabok is megtették. De a virágok finom illata ezen az uton előállítva, a desztillációnál alkalmazásba jövő nagy hő miatt bomlást szenved, miért is lassankint más módszereket kellett kigondolni; a növények szagos anyagait oldó szerek segítségével vonták ki, vagy egyenesen kipréselték. Az összes eddig ismert módszerek közös rossz oldala azonban az volt, hogy egyrészt az előállítás ezen az uton igen hosszadalmas és költséges, de másrészt még veszélyes is volt, ha t. i. kivonószereül könnyen illanó és gyúlékony anyagokat, mint éthert, benzint stb. használtak.

Ujabb időben Naudin, francia chemikus olyan módszert gondolt ki, melylyel a növények illatos anyagait ether segítségével zárt edényekben kisebbitett légnyomás mellett vonhatjuk ki. Az erre a célra szolgáló készülék hat egymással közlekedő edényből áll. Az első edény magában foglalja a virágleveleket, melyekből az illatos anyagot ether vagy hasonló illékony folyadék segítségével kivonjuk. A második edényben történik a víz elválasztása, mely a friss viráglevelekből kivonás alatt az etheres folyadékba átment. A harmadikban az illékony oldószert választják el a szagos anyagtól; evvel az edénnyel összefügg a készülék 4-ik főrésze, a szivattyu, melynek segítségével egyrészt a párák kiszívása által alacsony hőmérséklet mellett azok desztillációja létesül, másrészt annak összenyomó hatása alatt az illékony oldószert párájának sürkítése gyorsabban megy végbe. Az ötödik edény hűtő és sűrítő készülék, melyben az illékony folyadék kondenzálódik, midőn nyomás alatt lehül. A hatodik edény a gyűjtő. Mind a hat edény csövek útján közlekedik egymással, mi által az egész folyamat

megszakítás nélkül folyhat le. Az illatos anyagot ezen az uton teljesen és gyorsan ki lehet vonni a virágokból a nélkül, hogy a legesekélyebb változást is szenvednék. Bizonyos szagos anyagok kivonására nem lényegtelen az oldószert ezélszerű megválasztása, mert az illatszert minémisége az oldószert természetétől és tisztaságától függ.

Naudin-nek — mint biztosan állítja — sikerült a tehéntejnek a szagát annyira izolálni, hogy abban bizonyos, a tehének táplálékul szolgáló takarmánynövényeket aromájukon felismerhetett. Butil- és amyléthernek oldó folyadékul való használása által különböző fajú pörkölt kávét ismert fel aromája izolálása által. Hasonló eredményt említ finom teafajokról is.

A virágillat megszerzésére nézve igen fontos a virágok gyűjtésének az ideje; mert azt az időt kell gyűjtésre választanunk, a mikor a virág illatának teljében van.

A Naudin módszere szerint készült illatos anyagok éveken át is változatlanul eltarthatók, még a levegőből való érintkezés mellett is; csak akkor változnak el, ha más, könnyen bomló növényi anyagokkal kerülnek össze.

A virágillatok chemiai alkatáról még keveset tudunk, mert vizsgálatuk felette nehéz, mivel az illat elenyésző kis mennyiségben van meg bennük; 1 kilogramm viráglevélben csak alig 1 milligramm illatos anyag van. Annyit azonban mondhatunk, hogy ez etherikus olajok szénből és hidrogénből, néha a mellett még oxigénből is állnak, gyakran pedig gyantával vannak keverve. Előfordulásuk a növény testében változik; fellephetnek a növény minden egyes részében, a mikor az egész növény gyökerétől a magjáig szagos, például a babér- meg a citrom; vagy pedig a növénynek csak egyes szerveire szorul, pl. a virágra (szegfű, rózsa), vagy a maga (ánizs, kömény) stb. Sajátságos az a körülmény, hogy néha a növény virágja kellemes illatu, a többi részei pedig kellemetlenül hatnak szagló érzékünkre (pl. a datura, a dohány stb.); némely növények csak szárított állapotban illatosak, például az Anthoxanthum odoratum, melynek illatát a szagos szénában érezzük. Az illat gyakran hirtelenül lép fel pl. a Cereus grandiflorusnál este 7 óra körül, a virágok kinyílásánál; másoknál naplementekor, pl. a Datura suaveolensnél, egyesek nappal majdnem semmi illatot sem árasztanak, hanem csak az éj beálltakor. (Pelargonium tristis, Cheiranthus tristis stb.)

A virágok általában annál illatosabbak, minél nagyobb a hőmérséklet; az eső csökkenti illatukat. Egyes virágok beporzódásuk után rothadó dög szaguk; pl. a Stapelia több fajai, melyek leginkább a Capföldön élnek. Azt is tudjuk, hogy sok virágnak még kellemes illata is erősen hat az idegekre pl. a rózsa, ibolya illata. Ez a körülmény szülte azt a nézetet, hogy az ember feje megfájul, ha a bodzafa, ailantuszfa, a diófa (Juglans regia) stb. alatt elalszik, továbbá az a vélemény is a fennevezett körülményben leli szülőökát, hogy a Hippomane mancinella nevű és a tropusi Amerikában élő nagy fának már az árnyéka is halált okoz.

Páter Béla.

S P O R T.

A patkányeb.

A patkányeb vagy patkányfogó (Canis familiaris Gryphus; Terrier; Pintscher) nevezet alatt szakszerűleg két különböző válfaj értetődven, legyen szabad e kutyákról röviden, de külön-külön megemlékeznünk.

A kynolygok kétféle patkányfogót különböztetnek meg u. m. a borzas- és a sima szőrűt.

Az első, mely a közéletben «pincsi» trivialis elnevezés alatt ismeretes, mindenki előtt annyira ismert, hogy bővebb leírásra nem szorult.

A mult időkben kedveltebb és keresettebb volt, bár most is, jó tulajdonságai miatt meleg pártfogókra talál. Nem tagadható t. i. hogy a patkányok és egerek fogdosására haszonnal alkalmaztatik s hogy nyughatatlan, éber és ugató természeténél fogva, részint mint házör, részint mint istállóeb előnnyel kínálkozik. Van nagyobb és kisebb féle, s a selyemszőrű válfaj mint öleb, vagy is elődeink mondásával élve, mint palotás kutya delnőink pártfogását bírja; szörméje fekete, szürke, fehér zsemlye vagy őzsinü. A tarka egyedek nem kedveltetnek.

A sima vagy rövidszőrű patkányeb (der glatthaarige Pintscher) köznyelven «rattler» divatos állat lévén, részint kiváló szépsége miatt, részint azért, mivel kitünő egér- és patkánypusztító s valamint a borzas patkányfogó (der rauhaarige Pintscher) nyugtalan, éber és ugató, nagy keresletnek s magas vételárnak örvend. Ez is a kis ebek közé tartozik, sőt van ennek is törpe fajtája, mely azonban csak is mint szobaeb bir jelentőséggel.

Diszes és elegans alkata fényes s rövid fekete szörmével van fedve, u. n. extremitásai pedig szép intenzív rozsdaveresek (Dachszeichnung), valamint szemei felett két hasonszinü gömbfolt észlelhető. Kedveltek még a tiszta fehérek is, de a másféle színűek s jelesül a foltosak nem nagy becsesl birnak.

Füzőleg legyen szabad még az u. n. Bullterier kutyát is megemlitenünk, mely kivált Angliában, mint a patkánysport hazájában, ugyancsak ennek kedvéért s általában mint istállóeb nagyra becsülszik. A bullterier (Bulldogpintscher) a bulldognak a rövidszőrű patkányfogóval való keresztezéséből származott. Színe fehér. — Külseje és jelleme a két ősére emlékeztet.

Rember E. urnál Lipcse melletti Neustadt-ban, Londonban pedig Loveys urnál kiváló és valódi prima példányok megrendelhetők. *Báró Nyáry Gyula.*

Egy lóverseny.

— Angol történetke. —

Angliában nemcsak a híres epsomi és askotvölgyi lóversenyek szoktak megtartatni, hanem bizonyos időben az ország minden kisebb-nagyobb városában is rendeznek versenyeket.

Ezeket bátran község-versenyeknek lehetne nevezni, mivel a versenyre nem bocsátanak oly lovat, mely nem a községhez vagy bizonyos kis kerülethez tartozik, úgy vélekedvén, hogy nem okos dolog elnyeretni a jutalmat oly lóval, mely drága pénzen lett idomítva.

A verseny napja azonban nagy jelentőségű ünnepnap a lakosságra nézve.

Valamennyit elragadja a futtatás szenvedélye s azonkívül ily alkalommal egy kis vásárt is rendeznek, hol sátorok és boltok vannak fölállítva, melyekben zene szól és punch and juddyt árulnak, kötél-tánczosok, bűvészek stb. mutogatják magukat.

A vidámság a jókedv azonban sohasem tör ki a mértékletesség határain, minthogy az ünnepen a vidék nagyobb földesurai és a bérlők ismét vesznek.

Egy ily napon történt, hogy az x—i lelkész egyfogatu

kocsiján behajtott a versenyterre s minden oldalról bárátságosan üdvözöltetett.

Egy széles, nagyfejű, napborította arczu és göndör, vörös haju bérlő közeledett a lelkészhez s szívélyesen üdvözölte.

— Ugyan mondja már tisztelendő ur, mondá a bérlő, miféle csikó van ma talyigája elé fogva.

— Hát bizony — mondá a pap — az nem valami táltos, hanem tudja! kis pejkom nem a legjobban érzi magát, hát ezt a vén jószágot fogtam be. Még az ezredes bátyámtól kaptam volt, kivel már kiszolgált. Bátyám nekem adta, mert tudja, hogy én gondját viselem majd öreg napjaira.

No már az igaz, hogy az a ló nem igen volt kecsegtető.

Valaha szürke lehetett, de most szennyes színü volt, telidesteli vörös szeplőkkel, — aztán meg olyan sovány, hogy a csontok is kiállottak a bőréből.

Valahányszor megállott, összefogta négy lábát s leereszté fejét, mintha valami nagy bánata volna.

De már nem igen volt idő beszélgetni a lóról, mert a csengetyűjelt adott az első futáshoz s ettől fogva a közönség figyelme kizárólag a futó-lovakra volt irányulva.

Persze történetek fogadások is.

Mindenki a maga kedvencz lovát féltette, bátorította biztatta s midőn a futás véget ért a győztesek ujjongtak; a vesztesek pedig, mint az már ilyenkor szokás, szörnyű képpel magyarázgatták, hogy mily véletlen volt az ő veszteségük.

A bérlő ismét odalépett a lelkészhez, ki szintén nagy figyelemmel nézte a versenyt.

— Hallja kérem, tisztelendő ur, mondá jókedvűen (ő is a győztesek közé tartozván) — egy tréfát gondoltunk ki és tisztelendő ur nagyban hozzá járulhatna annak sikeréhez.

— Miféle tréfát? kérdé a lelkész fürkészőleg.

— Igás lovakkal akarnánk versenyt rendezni és tisztelendő ur bizony megengedhetné, hogy lova is részt vegyen a versenyben. Huszat tesztek egy ellen.

Ez persze annyit jelentett, hogy ha a pap lova veszít, úgy a pap egy fontot fizet, de ha nyerni talál úgy a bérlőtől husz fontot kap.

— Szívesen áldozok egy fontot, ha a közös mulatságról van szó, de meg kell jegyeznem, hogy ez nem közönséges ló ám!

— Nem ám! Isten-ember látja, hogy nem közönséges ló! Kiáltá a bérlő gunyosan tekintve a szegény, sovány szomorú állatra. — Biz ez nem közönséges ló! mondá újból és hangosan fölkaczagott.

A pap még el akarta mondani a ló hajdani győzelmét, de a bérlő nem engedte szóhoz jutni.

— Tehát beleegyezik tisztelendő ur? — kérdezé.

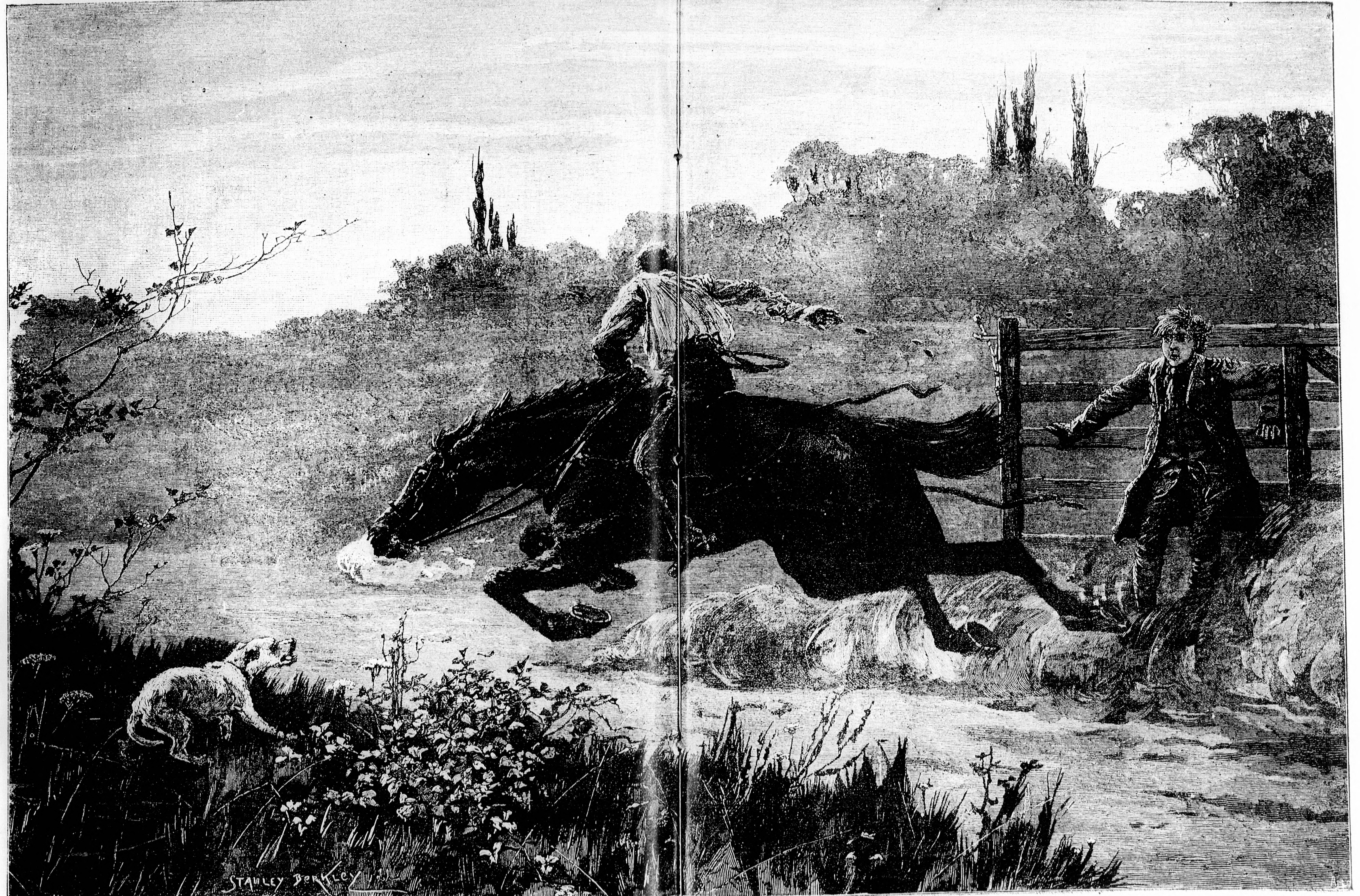
— Ha épen minden áron akarja.

A bérlő elrohant, hogy az érdekes hirt forgalomba hozza.

A lelkész ezalatt egy fiut szólított elő s megkérdezé, ha volna-e kedve az ő lován nyargalni?

Mi türes-tagadás: Johnny bizony nem nagy kedvet mutatott a vén csontalkotmányra ülni, de a pap nem sokat kérdezte, hanem az ételkosárból — a mit itt mindenki kihoz magával a futtatáshoz — egy palaczkot vett elő és így szólt:

— Johnny, ebben a palaczkban franczia pálinka van, kendd be vele jól a vén jószágot; — azután jártasd meg, hogy vén csontjai kissé ruganyosak legyenek s aztán majd elválík.

Nekiválva.

Ez utolsó szavakat a tisztelendő ur oly hangsúlylal mondá, hogy Johnnyt valami megmagyarázhatlan sejtélem fogta el.

— Akár nyerek, akár vesztek — tevé hozzá a pap — te egy fontot kapsz, de ha nyerek három font a tied. Különben ügyelj és ne igen használd a sarkantyut és ostort. Most pedig siess s fogj a dologhoz.

Volt általános derűtség, midőn a ló Johnnyval hátán belépett vagyis inkább bebiczegett a versenytérre.

Később ugyan sokan azt állíták, hogy azért nevettek, mert a többieket nevetni látták, — különben mindjárt észrevették, hogy a tisztelendő ur lova nagyobb a többieknél és bizonyos nemes magatartással bír.

Ezenben megkezdődött a verseny és a közönség derűtsége csak növekedett mikor a tisztelendő ur lova előrugtatott éktelen ugrádozás és nevetséges rugkapálás között.

Szegény Johnny még jóformán el sem helyezkedett a lovon s a többi lovak már jómesszire jártak.

Ekkor azonban jól megsarkantyúzta, mire a ló olyan nevetséges mozdulatot tett, mintha hátulsó lábaira akart volna állani, azután hányta magát jobbra-balra, úgy, hogy a nézők hangos kacagásba törtek ki.

Johnny még egyszer megsarkantyúzta, a ló nagyott ugrott, de többé nem oldalvást, hanem rohant előre.

Az általános derűtségből most aztán ámulás és bámulás lön.

Nem nagy tudomány kellett hozzá, hogy belássa az ember, hogy itt nemes vérről van szó.

Néhány pillanat múlva aztán tisztában volt mindenki aziránt is, melyik ló lesz a győztes, mert a tisztelendő ur lova utolérte a többieket, keresztül tört rajtuk és ugyancsak elhagyta őket.

Noiszen volt aztán kiabálás:

— Nemes állat! Büszke mén, Nemes ember! Vén kapitány! Hurrah a lelkész lova!

S minél nagyobb lön a zaj, a kiabálás, annál jobban látszó a ló futni.

A bérlő ott állt a pap mellett, s már elő is vette tárczáját, hogy fizessen, de nem tudta tekintetét a lóról levenni.

— Vesztettem! — mondá — de nem tesz semmi, tanuja voltam egy szép győzelemnek.

— Hiszen előre mondtam, hogy nem közönséges ló, mondá a pap.

— Bizony nem az! szólt a bérlő bocsánatot is kérek lovától és szülőitől, hogy csufolni mertem. Nem tudom, mennyit nem adnék ilyen lóért, ha fiatal és eladó volna. De így szívesen ajánlok érte 50 frtot.

E pillanatban tették ki a győztes ló számát.

A többi lovak már rég megállottak; de a pap lova még egyre vágatott.

Fülei úgy állottak mint a czövek, farka pedig mint egy seprünyél.

Johnny nem birt a lóval.

Az emberek jóízűen nevettek a komikus látványt s ugyancsak csodálták a vén ló kitartó képességét.

— Tessék tisztelendő ur, itt az 50 font. Fogadja el! A lónak jól fogom gondját viselni! kiálta a bérlő.

— Jól van no! válaszolt a pap s már kezét akart adni.

De e pillanatban a ló elbukott.

Oda siettek, hogy fölsegítsék, de biz azt nem lehetett fölemelni.

Elbukott és életével kellett bünhődnie, a miért kedélye fiatalabb volt mint élete, akarata erősebb mint tette.

A madarak szerelme, házaselete és fészkelése.

Irta: LAKATOS KÁROLY.

E szép madáron kívül van még egy madarunk, mely némileg szintén az árkászokhoz közelít s ez: a *szaricsóka* (*Coracias gracula*), mely néha — szinte mint a gyurgyalag — a partba üreget váj magának.*)

Nevezetes a földüregekben lakó madarak közül az amerikai *vaczok-bagoly* (*Strix cunicularia*), melynek fészkeléséről hirneves hazámfia (egyszersmind földim): *Xantus János*, továbbá *Bonaparte* igen érdekes megfigyeléseket tett. Állításuk szerint ez a madár a Missippin tul fekvő tájakon kizárólag egy amerikai *ürge faj* (*Spermophilus Ludovicianus*) földalatti telepein lakik, mely által föl van mentve azon fáradságtól, hogy ő magának készítse el lakhelyét. E telepek — említett buvárok szerint — oly nagy kiterjedésűek, hogy a sikon néhol több angol mértföldnyi kiterjedést nyernek. Az ürgelakók föl ismerhetők elütött tetejü, köbhöz hasonló kis halmokról, melyek a kiásott földből származnak. E halmok között mindig számos vaczok-bagoly látható az ürgék társaságában, sőt — a mint állítatik — bizonyos távolból tekintve, könnyen összetéveszthető az ott ülő ürgékkel, a melyekkel mint látszik, jó egyetértésben élnek, vagy azok által eltüretnek. Néha megtörténik, hogy ugyanazon egy vaczokban lakik az ürge a bagolylyal.

Az üreg-lakók között az elősoroltaknál jelesebb építők a *czinegék* néhány faja. Ezek már nem a földbe vájnak üregeket, hanem odvas fákba, noha nem bírnak oly furás-faragásra alkalmas csőrrel mint a harkályok. — Czinkéink közül megérdemli, hogy külön is kiemeltessék: a *hosszufarku czinke* (*Parus caudatus*), mely noha nem tartozik az üreglakók közé, hanem mint művész vonja magára a figyelmet. Ennek fészke, melyet a fák villás ágai közé rak, a szó betű szerinti értelmében valódi kis remekmű, és csak igen kevéssé áll hátrább a fügeczinke fészkenél. Mintegy jó ökölnyi nagyságu, finoman összszótt gömb az, elől egy bejáróul szolgáló kis gömbölyü lyukkal, s mindig ép oly színü mohával, vagy moszattal tetszetősen beborítva, minő a fatörzsen van, úgy, hogy csakis gyakorlott szem képes azt észrevenni.

Eszmelánczolatnál fogva megemlítem, hogy a *kolibrikra* emlékeztető *nektariniák* (*Nectariana metalia*), hasonlóan a mi fügeczinkénkhez, fapelyhekből a legvékonyabb ágakra igen remek kis fészket építenek, melynek nyiló és záródó ajtaja van. Ők a fészkek építését úgy intézik, hogy bejárása előtt mindig legyen egy levélke, mely ajtóul szolgál. Ha a madár benül a fészkekben, a levél állásánál fogva ráborul a nyílásra és a fészket eltakarja; mikor a madár ki akar jönni, az ajtócskát fétretolja és ki-repül, mire az ajtócska rugalmas volta miatt újra lezáródik (Brehm).

Az üreg-lakó czinkefajok mintegy átmenetet képeznek a művészet e nemében a legmagasabban álló harkályokhoz, melyeket méltán *ácsmadaraknak* lehetne nevezni. A harkályok hasonlíthatlanul több mügonddal faragják ki a lakásokul szolgáló üreget, mint az üreglakó-czinkék, s néha oly simára kisikárolják oldalait, mintha ki lenne gyalulva, a mi nem kis fáradságukba kerül. Legelőször a bejáró lyukat faragják ki szép kerekre és csak is oly szélesre, hogy azon könnyen átsuszthassanak. Maga a

*) Csak Dél-Európában; nálunk odvas-fát választ fészkelő helyül. Szintén Dél-Európában fal és szirtrepedésekben is költ.

fészek félgömb alakra van kiácsolva s rendszerint oly mélyen rejlik bent a fában, hogy a világosság nem hatolhat be.

A harkályfélék közül élesen kiválnak a *ponczok* (höcsök, Sitta), melyeket épen nem lehet az ácsmadarakkal egy kategóriába sorozni, mert egyáltalában nem is ácsolnak (vájnak) fészeküreget, hanem rendszerint az igazi harkályok elhagyott fészkeit szokták birtokukba venni, de minthogy azok nyílása az ő számukra igen nagy, annak egy részét sárral betapasztják. Tehát inkább *tapasztó*, mint ácsmadarak ezek.

A *déli höcses* (Sitta syriaca) fészkelésére nézve azonban különbözik a mienktől. Ez szirteken fészkel, s a lakásául szolgáló repedés nyílását sárfallal berakja, vagy néha egész fészket raknak *földből* többen.

Ez a faj tehát a tapasztóktól átmenetet képez a *földmunkásokhoz*.

Hanem az a furcsa tempóju *tók-madár* sem kismiska ám az építés mesterségében, noha szinte csak a *tapasztók* kategóriájába tartozik — mint a baglyakemenczerakó cigányaink. Lássuk csak, hogy is működik ez, miként készíti el bölcsőjét leendő nagyreményű ivadékai számára. Hanem ennek elmesélését bizzuk Brehmre, aki úgy látszik minden csinját-binját kinézte ennek a funkciónak: «A *tókmadarak* hitestársukkal együtt indulnak utnak, és kikeresnek családi tűzhelyül valami jó tágas, nagyszájú faodut. A tojó bemegy az oduba s legelőször is a pudvás részeket vagdalja le, hogy a lakóhelye téres, tágas legyen, és hogy a lágy pudva jó ágyat képezzen tojásai számára. A gunár most elrepül; nemsokára ragadós agyaggal tér vissza és mindaketten elkezdik az odu száját befalazni: a tojó belülről, a gunár kívülről. A gunár folytonosan szállítja a szükséges anyagot. Így befalazzák az odu egész nyílását, csak épen egy keskeny (1 cm. széles, és 10 cm. hosszú) hasadékot hagyva rajta. A befalazott nőstény az oduban 3—4 tojást tojik, ráül, kikölti, fiait felneveli, vedlik és — nevezetes! — börtönében még tetemesen meg is hizik. Igen, mert míg ő odában az ivadék gondozásaival foglalkozott, hűséges férje reggeltől estig nem csinált egyebet, mint szakadatlanul hordta neki és fiainak az eledelt és gondosan táplálta őket a meghagyott keskeny résen át. — Elgondolhatjuk mennyi fáradságába kerül szegénynek feleségét és éhes fiókjait kielégíteni! De ő lelkiismeretesen teljesítette a férj és apa kötelességét: felesége szélesre hizott, ő pedig valóságos vázzá soványodott.»

*

Vannak madarak, melyek sajátképeni fészket nem raknak, hanem kis gödröt vaczkolnak, vagy csak a pusztára rakják le tojásaikat. Ezek az u. n. *földön fészkelő madarak*, minő például a *lappantyú* (éjjeli tecske), *pirpió* (Graculidae), *halászmadár* (Sterna), *bujkók* (Uria), *hojszák* (Procellaria) sat.; melyek tehát minden madár közt a legegyszerűbben fészkelnek. A *fajd* és *fogoly* félék — ám bár szintén a földön fészkelő madarakhoz tartoznak — már kissé gondosabbak, és általában a tyukneműek; vaczkukat ezek szalmával, tolluval, giz-gazzal s több efélével, meg kevés mohával rakják ki. Aránylag gonddal készítik még fészkeiket — noha szintén a földre — a *réti-ölyvek* (Circi), a *mezei bagoly*, a *ludak*, *hattyúk*, *pacsirták*, *sármányok*, *réti pipiskék* sat.

A *réti-ölyvek* mocsáros vidékeken kiterjedt gabnaföldeken, repce között, bokrok alatt (füz), nádasokban, dudvában sat., de valami emelkedettebb dombocskára rakják sajátyszerű, mindenféle giz-gazból, krumpliszárból,

galyakból, kákatóból és részint nádból álló fészkeket, mely persze meglehetősen laza építmény, és csak igen szegényesen van kibélelve némi rongydarabokkal, füvel, szalmával, szőrrel, mohával és tollakkal. A fiatalabb egyének azonban nem igen vesznek maguknak fáradságot ily alkotmány készítésére, ezeknek a *puszta föld* is jó; legfeljebb néhány keresztbe tett nádszálból, vízi növénykóróból és szalmaszálból szerkesztenek össze valami felette silány vaczkolmányt és arra tojnak; sőt néha éppen csak néhány falevél képezi tojó ágyukat.

Van egy faja azonban a réti-ölyveknek, mely sokkal nagyobb buzgóságot fejt ki a fészkeépítésnél mint rokonai, s ez nem más, mint a vizivadfélék retteget ellensége: a *mocsári-ölyű* (Pygargus aeruginosus). Ez az alattomos rabló már egy kissé válogatosabb, és úgy a földön, mind az erek nádjában jóval a víz színe felett a nádszálak közé mintegy odaékelt, vagy fűzbokorra rakott fészke, több szellemet árul el és nagyobb izléssel van — a leggyakrabban nádból — összeállítva, és mohával kibélelve; mind a mellett szinte még sem egyéb az — a tulajdonképeni gonddal épített fészkekhez képest — egy nagy és lapos *tákolmány*nál.

Hanem délibábos rónáink speciálitása, a *nagy tűzok* sem valami ügyes *mesterember* ám az építés dolgában; ez is csak — jobban mondva — inkább vaczkot, mint fészket készít magának a gabnaföldeken, legszivesebben zab vetésben. Ugyanis kis gödröt kapar csak, s kevés száraz füvel s más növényrészekkel könnyedén kibéleli. Ennyiből áll a mestersége! Pedig tagadhatatlanul egyike a tűzok a legszellemgazdagabb madaraknak. — De a mi kedves kis szárnyas dalnokunk: a *pacsirta* fészke sem sokkal különb ám nagy mezei czimborájáénál; szinte kis mélyedésben áll az. Födelét néhány gabna- vagy virágos fűszál képezik, melyek mintegy védve hajlanak föléje. Belül a barna pontozatu tojások, s majdan a kis fiókák elfogadására kevés száraz fűszálból készült ágy van. Madarunk is, mint oly sok lángész, ki szegény gunyhóban látott először napvilágot, innen emelkedik fel a magasba s viszont ide, a kis rög mellé vonja vissza őt szive...

A *sármányok* sem sok gondot fordítanak fészkeikre hanem ügyesebben elrejtik azokat mint a pacsirták, pedig ész tekintetében sokkal hátrább állnak amazoknál. Fészkek rendszerint valamely bokor alján, nem ritkán annak tövében szokott lenni; közönségesen széna-, szalma-, növényindákból meglehetősen pongyolán van összeszöve.

Füzeseink éji árnya, az a bizarr kinézésű, fecskéhez és bagolyhoz egyiránt húzó madár, melyről oly sok bohó mese járja még napjainkban is, s melyről már Aristoteles is állította, hogy valóságos *boszorkánymester*, mely éjjel az istállóba repül és a kecskék tölgyét *kiszopja*, minek következtében azok megvakulnak, mondom, ez a madár: a *lappantyú* (Caprimulgus europaeus) sajátlag épen semminemű fészket vagy almot nem készít magának; ennek, mint a fiatal réti-ölyveknek sat., szinte jó a pusztára föld is. Tojásait ugyanis egyszerűen bozót alatt, vagy bozót közelében rakja le.

A *pirpió* (széki csér), *cerkók* (csérek v. halászmadarak) és *sirályok* már vesznek maguknak annyi fáradságot, hogy némi kis mélyedést készítsenek maguknak az iszapban vagy a mocsárból kiemelkedő gerinczeken: gyakran azonban egyszerűen csak a csekély vizü füvesek szárazabb helyein valamely természetes kis mélyedésbe (marha vagy ló-nyomba is) teszik le tojásaikat (kivéve a pirpiót).

A *sneffek* is ily keveset adnak fészkökre, ezek is a puszta földre (kis mélyedésbe) tojnak mocsáros, rétes helyeken, fübe, gyakran legelőkön (mindig víz közeleiben, általában nyirkos helyeken).

A *ragadozómadarak* fészkei sem valami remekművek, hanem tartós és általában felette erős építmények, kivált a keselyűk- és sasokéi, melyek a maguk nemében valóságos sziklavárák.

Az orvmadarak azonban nem tartoznak a földön építőkhöz, hanem részint sziklákön, szirtrepedésekben, romokon, legtöbbszörre azonban magas fákön fészkelnek (a hazaiak közül kivéve a *circus*-neműeket, melyek kizárólag a földön építenek). Megtörténik azonban, hogy bizonyos fajok (a *csonka farku* és *réti-sas* (*Aquila imperialis* et *Haliaetus albicillus*) a földön (a *réti-sas* a magas füben a réten, vagy magas buzavetésben*) is gajbitanak tojóágyat.

Általában nagyobbbrészök galyakból magas, lapos fészket rak, melyet kevésbé kibélelnek szénával, tolluval, némelyike szőrrel és gyapjuval, de sőt papír és rongydarabokkal is. Így például a *kányák* (*Milvi*) fészkeiben néha valóságos papír, illetve iratgyűjtemény található. Egy ízben egy *csirkésző kánya* (*Milvus regalis*) fészkeiben egy egész levélborítékot, egy másik fészkekben pedig a «Hon» és egy szerb ujság mintegy 10 □ hüvelyknyi darabját és egy jó nagy hentes-számlát találtam. — Utóbbi madár némileg a *tapasztók* osztályához is közelit azon tulajdonsága által t. i., hogy fészket szokása néha valami agyagfélével körültapasztani.

A *halászsasok* (*Haliaetus*, *Pandion*) fészkei a legtömörebben építvük valamennyi ragadozómadaréi között, kivált a *rávóéi* (*Pandion haliaetus*), melyeknek moha és különféle füvekkől álló bélelménye teljesen eltűnik, azaz masiv álmányu alazattá tiportatik a fiókák és az anyamadarak által, melyek itt szokták zsákmányukat elkölteni, mi okból a fészkekben még halak emészthetetlen részei, u. m. halszálkák, pikkelyek sat. is találhatóak, melyek összeségökben idővel a tulajdonképeni bélelmény felett folyton vastagodó és keménynyé tiprott réteget képezik.

Némely orvmadárnak (ölyv, kánya, héja sat.) szokása fészket kizöldezni, e célra fris zöldgalyakat alkalmazván.

Figyelemre méltók még a *vöcsökfélék*, *vizityukok*, *sárcsák* vizszinén lebegő, néha uszó fészkei.

Az *énekes hattyu* (*Cygnus masicus*) szinte figyelemre méltó fészket épít. Fészket kis szigetre rakja, vagy a víz tükreire, hol az szabadon lebeg. A fészkek különböző vizinövényekből van összefonva és oly erős, hogy az nemcsak a hattyu párt, de egy embert is képes megbirni.

A hattyu óriási viztanyás czimborája, a *gödény* (*Pelicanus anocrotalis*) fészke, már sokkal szegényesebb egy alkotvány és nem is a víz színére épített geniális lebegő ágy az, hanem csak amolyan száraz nádból és másféle vizinövényekből álló építmény, mely kinn a náddal benőtt parton vagy szigeten egyszerűen a földre van gajbitva.

A borzasztó hangu *nádibika* (*Ardea stellaris*) mártöbb érzékkel bír az idealizmushoz. Ennek fészket ugyanis többször találni a nádas szélében fönt a víz színén lebegve; a *vöcsök* (*Podiceps*) meg épen lebegő ágyat épít magának. Fészket ugyanis a víz színére rakja, nád és káka közelében olyformán, hogy a vizinövényekből ké-

szült könnyü építmény mindig fönn lebeghessen, azonban a körülményekhez alkalmazkodva néha nádszálhoz köti, leginkább oly tavakon, melyek szeleknek nagyobb mérvben ki levén téve, erősebben szoktak hullámozni.

(Folyt. köv.)

Barátság az állatok között.

Kriesch Jánostól.

Közel 10 éve, hogy a gimnáziumba járó két fiam egy fiatal vércsét (*Falco tinunculus*) kapott ajándékba. E kis ragadozó a fiam, különösen az idősebb fiam gondos ápolgatása mellett csakhamar annyira megszeliült, hogy karján, ujján hordozgathatta, és séták alkalmával nemcsak az utcai gyerekek serege, de a felnőttek is megbámulták az állatok «papagájnak» mondott szelid vércsét.

Míg a fiuk iskolában voltak, a Gyuri — ez volt a madár neve — nagy kalitkába volt zárva. A kalitka rendszeren a tornáczon állott, honnan szép kilátása volt Gyurinak a kertre, melyen keresztül a fiuk az iskolából hazajöttek.

A madár, valahányszor csak megpillantotta a hazatérő fiukat, mindenkor nagy örömkialtással jelezte jöttüket.

Különösen az idősebb fiam iránt volt nagy vonzalommal; bármit tehetett vele anélkül, hogy a madár hegyes karmait érezte volna vele. Idegen ember felé erősen vagdosott lábaival, és néha meg is sebzé őket, főképen ha ingerkedtek vele.

Így töltötte a Gyuri meglehetősen egykedvű életét 3 éven keresztül nálunk, hol kalitkába zárva, hol pedig szabadon a fiukkal játszodozva.

Negyedik évben saját kis házunkba mentünk lakni, s minthogy itt egyedül magunk laktunk, Gyurinak is nagyobb szabadságot adhattunk. És ő azt nagy örömmel vette s csakhamar talált is magának a kertcskében egy kiemelkedő magas, kedves, napos helyet, melyen üldögélve, a kis kertet szépen áttekinthette.

Most meg fiatal kandurmacskát szereztünk a házhoz és házőrzőt is fogadtunk, egy nemes fajtabeli «Rattler»-kutyát. Hektor volt a neve.

E három állatt, ugylátszik, mind szelid kedélyű volt, mert köztük nem sokára olyan szoros baráti viszony fejlődött, melynek nem egy megbámulója akadt, különösen mikor baráti kötelékükbe, mint negyediket, még egy szép korecs angora házi nyulat is befogadtak.

Hektor ugyan határozott ellensége volt a macskáknak és az idegen macskát, a hol csak egy mutatkozott, irgalmatlanul üldözte is, de a mi macskánk iránt, melylyel egy fedél alatt lakott, a legnagyobb előzékenységgel, barátsággal, mondhatni szeretettel viselkedett. Óra hosszáig játszodozott és höndörközött vele; a nyulacska is a saját módja szerint mellettük ugrándozott, vagy rajtuk keresztül-kasul ugrált, de a legmulatságosabb és valóban igen tréfás jelene'eknek voltunk szemtanui akkor, mikor még a Gyuri is játszótársul szegődött hozzájuk.

E négy jó barát kergette egymást, futkosott, kapdosott egymás után; valóban egész bohókás tréfákat üztek. Néha úgy megeszte a Gyuri a macska farkát, melyre, ugylátszik nagy passziója volt, hogy ez fájdalomában felkiáltott, a nyulat hosszú fülénél fogta, az alvó Hektort a csőrével, lábával sokszor addig nyaggatta, addig boszantotta csupa pajzanságból, hogy végre ugatva pattant fel, s utána kapott, de a madár, természetesen szárnyain, csakhamar elmenekült.

*) Lásd erről a «Természettudományi Közlöny» IX. kötetébeni értekezésemet (pag. 154—155).

A következő perczben azonban mind a négy ismét jókedvűen, békésen ült egymás mellett.

Furcsa kis társaság volt biz az, annyi igaz. Ki ne mosolyogta volna el magát e négy jó barát láttára!

Ott fekszik például a kutya elnyújtzkodva, mellette, de részben rajta is a macska, s játszi kedvében hosszú farkát elegáns kanyarulatokban emelgeti, mozgatja, a vércse a mozgó farkát meg akarván kapni, mindig nagyobb meg nagyobb tüzzel kap kozzá és ugrik utána, a fehér kis tapsi füles pedig mindezt egykedvűen nézi, majd az egyik, majd a másik szemével hunyorit egyet és majd az egyik, majd a másik nagy fülével bólint egyet hozzá.

Különben a nyulnak volt legnagyobb tekintélye e baráti körben. A mint ez hátulso lábával dobbantott, de erős dobbantás is volt ám az, azonnal respektálta a többi három az ő akaratát; még a Hektor is bevont zászlóval hátrált előtte; természetesen, tiszta jószívűségből.

A legfeltűnőbb dolog volt, hogy a kűnnlevő Gyuri mindig jelt adott Hektornak, valahányszor idegen macska mutatkozott a kertben, és a mint a kutya a madárnak sivitó hangját hallotta, nem volt maradása a szobában, rohant a kertbe, a mint csak tudott.

Ki tanította ez állatokat arra, hogy egymás beszédjét megértsék? Látjuk, hogy a körülmények, a viszonyok, az alkalom erre nézve befolyással vannak.

A vércse, mikor a háziak közül valaki közeledett hozzá, sajátos mozdulatokban és hangokban fejezte ki örömét, az idegeneket pedig egész másképen, sőt haragosan is fogadta.

Harmadéve az iskolai szünetek alatt Gyurinak, ugylát-szik, kedve kerekedett a távolabbi szomszéd kertekbe áttekinteni, legalább hiába kerestük az egész környéken, eltűnt mindnyájunk nagy szomorúságára.

Már-már vége is volt az utána siránkozásnak, midőn hónapok multán az állatkertben sétálva és a bagolyvár felé közeledve, ott a ketreczből egy vércsének erős sikitó hangját halljuk.

Fiamnak mindjárt eszébe jutott a Gyuri, és csakugyan, a mint a ketrecz felé közeledtünk, a szokott örömkialtásokkal és mozdulatokkal fogadott bennünket a mi jó Gyurink.

Reá ismertünk nem csak mozdulataiból, hanem már csak azért is, mert a tollazata által olyan kitűnő öreg madár az egész ketreczben nem volt; de különben is az irodában vezetett ajándékok könyve meggyőzött minket, hogy ez csakugyan a mi Gyurink.

A becsületes madár eszébe tartotta jóltevőit, és valahányszor őt az állatkertben meglátogatjuk, örömeinek mindig a szokott módon ad kifejezést. T. K.

Vegyes sporthirek.

Az egész világ lovainak megszámlálásán dolgoznak a statisztikusok. Körülbelül 58 millió ló van a világon. Ausztria-Magyarországban 3,486.000 (Ausztriában 1,367.000. Magyarországon 2,179.000) Franciaországban 3 millió, Oroszországban 21, 47.000. Németországban 3,352.000, Nagy-Britanniában 2,255.000, Törökországban 1,100.000, az Egyesül-Államokban 9,504.000 az argentin köztársaságban 4 millió, Canadában 2,627.000, Uruguayban 11,600.000 ló van.

A Balaton-egylet sportszakosztálya által rendezett nagy versenyek délután 2 órakor kezdődtek. Az egyes

versenyek nagy érdeklődés mellett esti hét óráig tartottak. Az uszoda mindkét része s az eszlade valamint a Kisfaludy-gőzös, mely a czélpont előtt velett horgonyt, előkelő közönséggel telt meg. A jury következő urakból állott: Szécheny Dénes gróf, Thaisz Elek főkapitány és Szarvassy Sándor. A versenybizottság tagjai ezek voltak: Balog Kálmán, dr. Esterházy Ferencz, Gaál Ödön, Mihálkovies Tivadar, Nádasdy Ferencz gróf, Szalay Imre, Young Richard.

A vitorla-versenyeket három osztályban tartották meg. E versenysorozatot öt tonnán aluli yachtok versenye nyitotta meg. Indult «Herczegnö», «Sárga rózsza» és «Memento» délután két óra 5 perczkor. Pálya 10 kilométer, háromszögben, kétszeri kerüléssel. Az első kör alatt elől járt «Memento» második «Herczegnö», harmadik «Sárga rózsza.» 6 óra 31 percznyi küzdelem után «Memento» érkezett elsőnek s ez kapta a nagy ezüstérmét. Második lett »Sárga rózsza», harmadik «Herczegnö». A második verseny alatt sikra szállt Szalay Imre Szentáji, Eszterházy Blue-Rockja ellen és Döry Lajos báró Szélvésze, Young Richárd Namelessével szemben. — Ez tehát kettős verseny volt. Pálya 5 kilométer hosszú. Győztes lett Szalay Imre és Young Richard vitorlása. A vitorlások lavirozása közben megtartották a *szandolin-versenyt*. Nevezett Jankovich György a nemz. tornaegylet tagja és Szekrényessy Kálmán. Az 500 méternyi pályát *Jankovich* 5 percz alatt tette meg s 10 hajóhosszal elhagyta folyton állva evező ellenfelét. Szekrényessynek versenytársához képest aránytalanul nehéz szandolinja volt. A mai nap legérdekesebb pontját az

Uszó-verseny képezte, mely Ehn Kálmán, Schwanda Gusztáv magy. athletikai klub tagja és Szekrényessy Kálmán közt folyt le, erős küzdelem mellett. Mindhárman teljes hévvel indultak neki 5 óra 15 perczkor 2000 méteres pályának, mely veres zászlókkal jelzett háromszögöt képezett. Vezetett kezdetben Ehn, 10 perczen át, ekkor Schwanda néhány méterrel előre törve, 5 óra 32 perczkor eléri az első forduló pontot. 4 méterrel mögötte halad Szekrényessi és Ehn. Ehn és Szekrényessi rossz irányt véve, nagy kerülőt tesznek, ennek daczára a második fordulóponthoz elsőnek Ehn érkezik 5 óra 45 perczkor; 21 másodpercz mulva Schwanda s két araszsal hátrább Szekrényessy. A pálya harmadik harmadán érdekes küzdelem fejlődött ki. A versenyzők csaknem egy vonalra jutnak, kiki nagy erőmegfeszítéssel halad előre, mignem Schwanda megelőzi versenytársait s szerzett előnyét megtartva, igen jó kondiczióban 5 óra 58 perczkor elsőnek érkezik be, husz méterrel mögötte hagyva Ehn Kálmánt, ki második lett, minthogy Szekrényessyt 1 méterrel megelőzte. A győztesek mindenikét harsogó éljenekkel fogadta a közönség. Befejezésül a

Baltoni halászhajók, molnárok, révészek versenye következett és pedig 10 evezős hajók versenye kormányossal. Komikus, de igen érdekes része volt ez a mai napnak. Negyed óra eltelt sok czivódás közt, míg összeállították s megindították a hat bárkát. Pályájuk fordulóval együtt 800 méteres volt, egyenlő erővel küzdöttek eleinte, míg nem közülök két hajó tévedésből a czélpont előtti póznát kerülte meg, miközben egyikük kormányosa nagy hajsza közt vízbe esett; hamar megfogódzva kitápáskodott s nagy örömmel elsőnek érkezett ugyan be, de mindkettőjüket diszkvalifikálták. A többi négy közül első lett a Kiss Péter által kormányzott csónak, másodiknak érkezett a Német által kormányzott hajó.

A sikerült versenyek befejeztével Mándoki szintársulata díszelőadást rendezett a Balaton-egylet tiszteletére s este rögtönzött tánczvizgalom zárta be a versenyek első napját.

A Balaton-egyleti versenyeket a beállott zivatarok miatt folytatni nem lehetett. A vihar közvetlen a pénteki versenyek befejezése után tört ki s a tavon lavirozó *Szélvész yachtot* Young Richard három angol matrózával a tó belsejébe ragadta. Vasárnap reggel keresésükre indultak s mentő-csónakukat *felfordulva* meg is találták, de a *Szélvész* yachtról és embereiről huszonnégy óra után *nincs még semmi hír*. Széchenyi Dénes gróf a somogyi partokon keresi őket. Szerencsésebb volt a *Senta*, melyben Szalay Imre országgyűlési képviselő és Ehn Kálmán vitorláztak. A hullámverés Tihany alatt vetette ki őket s még az este visszaértek Balaton-Füredre, minden baj nélkül. — Egy utóbb érkezett távirat jelenti, hogy a már elveszettnek hitt angolok este beérkeztek a kikötőbe megviselve, átfázva. Egész éjet a hullámokon töltötték matrózingben, irtóztatós órákat élve át.

A roueni versenyek alatt roppant izgatottság történt a következő eset miatt. A »Prix de la Societé des Steeplechases«-ben csak két ló indult. Creil és Gravette mindkettő Mr. Arch de Acon tulajdona, ki bejelenté, hogy Creil-lel akar nyerni. Gravette vezetett is, míg istállótársa, Creil, egy ároknál felbukott. Most Gravette lovarja — utasítása értelmében — megállítá lovát és várt, míg a ménre lovása ismét felül s tovább megy... Ez azonban esőkönyösködött az ugrástól, annál inkább, mert nem csak a közönség, mely a jockeyk helyes eljárását nem érté, hanem rendőrök is megtámadták a lovat bottal, esernyővel, hogy ugrásra kényszerítsék! — Végre át is kelt minden akadályon és a bejelentése szerint mint első ment el a bíró-páholy előtt. A mázsálónál azonban a közönség — mely az ily «bejelentéseket» nem látszott érteni, roppant lármát csapott, és csalásról lár-mázva, Creil distanceozását követelé. A stewardok — úgy látszik — meghagyták magokat félemlíteni, s a versenyszabályok 40, §-a értelmében disqualificáltak Creilt, mert a verseny alatt idegen személyek segítségére voltak! Talán a botokkal! Gravettet is distanceozták, mert ugyanazon tulajdonosé, mint a nyertes. Mr. Arch de Acon természetesen óvást tett e salamoni ítélet ellen a döntő-bíróságnál.

Lóverseny-napok 1884-ben.

A magyar-osztrák monarchiában:

Budapest (Progr. 6. sz.) augusztus	20.
Kolozsvár (Progr. 24. sz.) augusztus	29, 31.
Bécs (Progr. 13. sz.) szeptember 7, 8, 11, 14, 16, 18,	21.
Sopron (Progr. 12. sz.) szeptember	28, 29, 30.
Debreczen (Progr. 24. sz.) október	4, 5.
Budapest (Progr. 6. sz.) október	11, 14, 16, 19.
Zágráb (Progr. 28. sz.) október	5, 7.

Auszt.-Magyarország nevezetes határnapjai:

Bécsi I-ső oszt. államdíj (3200 méter)	szept. 8.
Soproni polgár díj (1200 méter)	szept. 28.
Budapesti St. Leger (2800 méter)	október 12.

Nevezetesebb külföldi versenyek határnapjai:

Doberau Friedr. Fr. Rennen	aug. 4.
Zukunftspreis	» 21.
Preis von Iffezheim	» 21.
Badeni Jubileum-díj	» 25.
Saint-Leger Handicap	» 28.
Badeni nagy Handicap	szept. 1.
Észak-német St.-Leger	» 21.

Kitüntetések és jutalmazások az «Országos magyar vadászati védegyelet»-től 1884-re. Az igazgatóság az alapszabályok megfelelő pontjának értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a folyó 1884-dik évre tetemes összeget irányozván elő költségvetésében, miszerint abból a vadállomány megvédése körül a folyó 1884-ik évben kiváló érdemeket szerzett vadászati személyeket, úgy nemkülönben közigazgatási, közbiztonsági és pénzügyi hatóságok alatt álló ama buzgóbb közegeket, a kik a vadászati törvény ellen elkövetett kihágások üldözése, kipuhatólása és feljelentése által szereztek érdemeket, — hiteles ajánlatok folytán érmekkel kitüntesse, vagy pénzbeli jutalmakban részesítse.

Az érmek bronzból vagy ezüsből, a jutalmak 10 frttól 50 frtig terjedő összegben adatnak a következő feltételek mellett:

Jogosultak erre első sorban a vadörzésre felesküdtett, illetőleg a hatóságnál mint ilyenek bejelentett egyé-

nek, ha maguk, vagy az, kinek szolgálatában állnak, az «Orsz. magy. vad. védegyelet» tagjai.

A kitüntetésre vagy jutalmazásra — általános egyszerű jó magaviselet. vagy hosszú szolgálat még nem elégségesek; ellenben a f. évben megakadályozott vadörzés, vad-csempészés, ha az különösen az illető vadóvó egyén személyes bátorsága, s kiállott életveszélye folytán megakadályoztatott, és ez bebizonyítható. Ugyiszintén jutalmaztatnak olyanok is, kik a ragadozó vad irtása körül kiváló eredményt bírnak felmutatni.

Oly esetekben, midőn az illető vadörző keresetképtelenné válik, a «Védegyelet» évi segélyben is részesíti az illetőt, vagy özvegyét és árváit, mi több évre is kiterjedhet.

A bejelentések az eset története után rögtön, az egylet titkárságához (Budapest, hatvani utca, nemzeti Casino) intézendők. A bejelentésbe irandók:

a) Az ajánlottnak neve, kora, polgári állása, foglalkozása, eddigi magaviselete és szolgálati éveinek száma.

b) Rövid, hű leírása a cselekménynek, melynek folytán az illető kitüntetés vagy jutalmazásra ajánlatik; megnevezése az illető királyi bíróságnak, melynél az ügy bejelentetett.

c) Az a) és b) pontok alatt felszámoltak bizonyítása a vadászat tulajdonosa és az «Orsz. magy. vad.-védegyelet» ama megyei külkörének elnöke által — oly kijelentéssel, hogy a mennyire ők tudják az esemény elbeszélése a valósággal megegyez.

d) Ajánlat ugyanezektől a höriülményekhez képest kitüntetésre vagy jutalmazásra, mit az «Orsz. magy. vad. védegyelet» igazgatósága — feltartván magának az elhatározást — irányadóul veend.

A jutalmazások és kitüntetések időnkint az Egylet hivatalos lapjában közöltetnek. Budapest, 1884. július 11. Az «Orsz. magy. vad. védegyelet» nevében: *Gr. Nádasdy Ferencz*, s. k. elnök. *Egerváry Gyula*, s. k. titkár.

Halászati hírek.

Nemzetközi halászati gyűlés lesz Rezső koronaörökös védnöksége alatt szeptember 26-án és következő napjain Bécsben. Főtárgya: Mily rendszabályokat kell alkotni a halászat emelésére. 1. Az Elba, Odera. 2. A Duna. 3. A bódeni tó. 4. A Dniester és Pruth vizeket illetőleg a szomszéd államok egyetértésével. Az összes halászati egyletek képviselve lesznek.

KÖZGAZDASÁG.

Az 1885-iki kiállítás.

Az iparkiallitások korunkban egymást érik. Még az egyik be sem fejeződött, a másik már megnyílik. És ha kérdezzük, hogy mire való mindez? Hát a régi feleletet nyerjük, hogy a kiállítás felkelti az iparosok között a versenyt és a külföld tájékozhatja magát minden ország iparos fejlődése felől.

Tekintsük csak, hogy áll ez a dolog közelebről.

Mindenekelőtt általánosságban mi is elismerjük, hogy kiki legjobb művét igyekezvén kiállítani, az érdekelt szakemberek figyelmét magára vonja és ambíciót ébreszt az utánzásra, vagy a tulszárnyalásra.

Az eddigi tapasztalatok szerint azonban tényleg úgy áll a dolog, hogy bármilyen szépen hangozzék is a verseny eszméje, nálunk az ipar terén daczára minden eddigi kiállításainknak az még mindig a *pium desideriumok* közé tartozik. A buzgóságban ugyan nincsen hiány, hogy iparosaink a kiállításban részt vegyenek, de hogy azokat valóban hasznukra is fordították volna, arra nagyon is kevés a tapasztalat. Sőt legtöbb esetekben minden czél oda van irányozva, hogy a kiállított tárgyakat minél drágábban eladhassák, későbbi megrendelésekre nem is számítva, de nem is számíthatva, mert a kiállítási tárgy az egyes iparosnak olyan áldozatába kerül, mely jóval felülmúlja az iparczikk közönséges értékét. A reális czél helyett tehát leggyakrabban hiuságukat követik iparosaink és tudunk eseteket rá, hogy a számos kiállítások egyeseket teljesen tönkre tettek.

Ezen feltűnési viszketeg gyakran annyira megy, hogy egyes iparosok idegen gyárakból kölcsönöznek tárgyakat, csak hogy valami jutalomban részesüljenek, amire szintén számos esetet hozhatnánk fel.

A kiállítások második magyarázata is inkább *illuzoriussnak* tetszik nekünk, mintsem hogy a tényeknek megfelelő. Először is külföldiek ritkán, vagy épen nem látogatják a mi kiállításainkat és ha igen, akkor sem azért, hogy tanulmányuk tárgyává tegyék, vagy hazai iparczikkeinket megvásárolják, hanem hogy a magukéin jó árban tudadhassanak és saját gyármányaikat nálunk meghonosítsák.

Azért tehát számos illúzió, mely az 1885-ki országos kiállítás nyomán támadt, már előre végét kell vetnünk.

Mi még mindig nagyon sanguinikusok vagyunk és könnyen szem elől tévesztjük a praktikus célokat, melyek gazdasági tekintetben irányadók.

Nem a fény, nem a pompa és költség teheti jelentékenynyé a jövő évi kiállítást; hatása annak csak akkor lehet, ha tisztán és egyes-egyedül *gyakorlati irányban* fejtjük ki működésünket.

Ne költsékezzék senki erején túl, de vegyen részt mindenki, aki jövőt jósol magának és sikert elérni remélhet.

Ne dicsekedjünk idegen pávatollakkal, hanem mutassuk meg mindnyájan, hogy saját erőnkől mire vagyunk képesek.

Bizonyítsuk be, hogy haladtunk és ha elmaradtunk, ne szépsítsük a dolgot, mert legkárhózasabb és legvégzetesebb mindig az önámítás.

Mikor a Németbirodalom küldöttje Reuleaux a philadelphiai kiállításról hazatért, vezérférjéhez méltó nyíltsággal vallotta be, hogy a német ipar Amerikában kudarcot vallott. Hogy ezen férfias fellépése a német iparosok között szintén nagy felháborodást szült akkor, nagyon természetes, de meg volt az a jó hatása, hogy az elbizakodásnak utját vágta.

Nekünk se kell magunkat szégyenleni. Ahol hibát látunk, ahol tespedést, vagy elmaradást tapasztalunk, nyiltan fel kell tárni, mert a szociális bajok — mondja Mill — olyanok, mint a testi betegségek: ha megakarjuk őket gyógyítani, nyiltan kell rólok beszélni.

Hála Isten, bizhatunk benne, hogy az utóbbi deczeniumokban számos téren haladtunk, sok tekintetben fejlesztettük iparunkat és ennek nyomai az 1885-ki kiállításon meg fognak látszani. De tény az is, hogy másrésről számos mulasztást követtünk el, hogy hazai iparágainkban az izlés, gondos kivitel és versenyképesség fejlesztésére nem fordítottunk annyi gondot, mint kellett volna.

Hiányoztak a szakiskolák, hiányoztak a mesterek és a mi fő, hiányzott a tőke, mely nélkül az ipar prosperálását képzelni se lehet.

Sok még nálunk a tenni való, sok problema megoldani való és csak ha mindezen bajokat, hiányokat, tévedéseket őszintén be fogjuk vallani, lehet alapos reményünk arra, hogy az 1885-iki kiállítás nemcsak szemkápráztatás, üres fény és költséges pompa, nemcsak gépies utánzása lesz a modern ipartendentiák nyilvánulásainak, hanem alkalmul fog szolgálni egy öntudatos, erélyes kitartó haladás kezdeményezésének, mely nélkül minden szó írott malaszt, minden buzdulás terméketlen, minden törekvés és iparkodás üres frázis marad. *f. j.*

Gazdasági közlemények.

Gazdasági állapot. A legutóbb beérkezett jelentések alapján, az aratás az egész országban folyamatban van, s a rozs már legtöbb helyt le is van aratva. A rozsok többnyire ritkák, de minőség tekintetében kielégítőnek mondhatók. A buzavetések sokat javultak, ezekből közepesen felüli termés várható, sőt helyenként az eredmény várakozáson felüli volt, mely körülmény abban leli magyarázatát, hogy a rozsda daczára a szem nagyobbrészt szépen fejlődött. Helyenként a vetések megdőltek, többhelyt pedig, különösen a későbbi vetésű buzák szeme a hőség folytán megszorult és hennök üszög is mutatkozik, a kár azonban aránylag nem nagy; a tavasziak is sokat javultak az utóbbi időben. Az árpa középtermést ígér, kevés kivétellel, mennyiség és minőség tekintetében szép reményekre jogosít. A zabvetések az egész országban jóknak nevezhetők, helyenkint bő termést fognak nyújtani. Kapásnövények többnyire szépen fejlődnek, a mi az utóbbi esőzéseknek köszönhető; a burgonya rothadása miatt egyes vidékekről érkeznek gyér panaszok. Szőlőt itt-ott virágzásában baj érte, de azért még mindig jó szüretre van kilátás.

Állategészségi állapot. Keleti marhavész: Magyarországon, Fiume és környéke, úgy nemkülönben Horvát-Szlavonország egész területe vészmentes. Romániában a dorohoi kerületben vészlepte községek: Bagiurea, Concesti, Darabani és Hudestimare. Európa többi államai — Orosz és Törökország kivételével — a marhavészről mentesek.

Budapesti gabnaüzleti tudósítás. Az időjárás az aratásra mult héten kedvező, száraz maradt, az aratási eredmények bár nem tulságosan kedvezők, de átlag közepettermés vélelmezhetik. Piaczunkon a kínálat készbuzában igen sürgős volt, míg a vásáriók tartózkodó magatartást tanusítottak s az árakat e hét folyamán ujabb 20 krral nyomták le. A megvett készlet nem tette ki az 50,000 m.-mázsát. Tengeri a szárazság következtében 10—15 krral javult, ellenben repszében a külföldi árnyomás jelentékeny hanyatlást idézett elő.

HETI SZEMLEK.

UDVARI HIREK.

Erzsébet királyné ő felségét, mint írják, a napokban jóízűen megneveltette két falusi iskolás leány. Ő felsége ugyanis egy udvarhölgy kíséretében gyalog kirándulást tett a szomszéd faluba. Utközben két leányka csatlakozott, hozzájuk, kiket ő felsége megszólított, czukorkákat meg egy-egy ezüst tallért is adva nekik. A gyermekek

fesztelen vidámsággal csevegtek és sejtteni sem látszottak, hogy kivel beszélnek. Csak mikor a kirándulás céljához érve, a királyné hazamenésre intette őket, a köszöntésnél czimezték ő felségét «császárné asszony»-nak. «Ti ismeretek? Miért mondjátok azt csak most?» kérdé csodálkozva a királyné. A nagyobbik leány hamisan mosolyogva, így szólt: «Azt mondják nálunk, hogy jobb, ha ostobának mutatja magát az ember, mert akkor — többet kap.» A királyasszony és kísérlője jóízűt nevettek a gyermeki diplomácia fölött.

Ő felségeiknek szándékukban volt, hogy Vilmos császárt az idén Gasteinban meglátogatták, mi által el akarták kerülni, hogy az agg császár fáradsággal Ischlbe utazzék. De Vilmos császár kijelentette, hogy nem mond le arról, hogy hü barátját úgy mint az elmúlt években, az idén is Ischlben látogassa meg. Az utvonat és a két uralkodó Ischlben leendő találkozásának ideje nincs ugyan még végleg megállapítva, de a találkozás valószínűleg augusztus 7 és 9-ike között fog megtörténni.

Eugenia ex-császárné, ki most Karlsbadban használja a fürdőket, dr. L. orvosi tanácsait szokta kikérni. Egy főpap, kit az ex-császárné többször beszélgetésre méltatott, figyelmeztette őt, hogy dr. L. izraelita s egyszersmind keresztény orvost akart ajánlani. Eugenia, ki tudvalevőleg buzgó katolikus érzelmű, azt válaszolta, hogy nem törődik orvosának vallásával, gyógykezelésével pedig teljesen meg van elégedve. A szolgálatkés főpap zavarba jött s távozott. Az orvos pedig később magától a hü páciensről hallotta meg az esetet, ki mosolyogva mondta azt el neki.

H A D S E R E G.

A kassai sátoztáborba a m. kir. III-ik honvédkerület részéről az idei őszi összpontosításra a következő zászlóaljok rendeltetnek be; és pedig a 77-dik honvéd-gyalogdandártól, a szepesi 38-dik honvédzászlóalj; parancsnoka Bydeskuthy Sándor őrnagy, a borsodi 48-ik honvédzászlóalj ideiglenes parancsnoka Klobucar Győző százados, végül a hevesi 49-ik honvédzászlóalj parancsnoka Papp Emil őrnagy; továbbá a 78-dik honvéd-gyalogdandár máramarosi és szatmármegyei 33, 43. és 44-ik zászlóaljai Lukassievics Guido, Orgonás Zsigmond őrnagyok és Kovács Leo alezredes parancsnoksága alatt; a zászlóaljok etóreláthatólag 270—300 esetleg 400 főből alakulnak a 33-dik zászlóalj kivételével, mint a melyik a múlt évben is alig több mint 70 főt tudott kiállítani. Az őszi gyakorlat valószínűleg augusztus 25-én veszi kezdetét, de csak 25 napig fog tartani, tehát már szeptember 20-án véget ér. A gyakorlatok tartamára mindazon szabadságolt állományu honvédtisztek is beidéztetnek, a kik ez évben neveztettek ki, vagy a kik a közös hadsereg tartalékából ez idén léptek át.

A léghajó, mint támadó-fegyver. A léghajózt előmozdító német egyesület, legutóbbi ülésében a léghajónak, mint hadifegyvernek alkalmazhatóságával foglalkozott. Hogy a léghajót kémszemlékre, jeladásokra és hírek közvetítésére háboruban czélszerűen lehet alkalmazni, az már többszörösen bebizonyult, sőt a léghajónak támadó fegyverként való alkalmazását is megkísérlték már, Az 1849 iki esztendőben, mikor az Uchatius-testvérek, a kik közül az egyik később az acélbronz ágyuk feltalálásával szerzett hírnevet, az ostromlott Velence fölé léggömböket eresztettek föl, a melyekről robbanószeretek csüngtek alá. Ezek arra valók voltak, hogy a városba leessenek és itt pusztításokat idézzenek elő. A kísérlet azonban nem sikerült, minthogy a kedvezőtlen szélroham következtében

a robbantó szeretek a lagunákba estek. Most Rodeck mérnök felhasználta az Uchatius testvérek eszméjét és olyan készülékre szerzett magának szabadalmat, amely alkalmas lenne arra, hogy a léggömböt egy egész határozottan megállapított magasságban megtartsa és a fölött robbantó anyagokat biztosan és hatással alkalmazza. Az egyesület előtt Meves magyarázta meg a készüléket. Minthogy a tett kísérletek szerint az 500 méter magasságban lévő gömböt a lövés már nem éri, ennél fogva a lég-torpedóknak — mint a hogy Rodeck nevezi léghajóját — legalább ilyen magasságig kellene fölszállnia. Egy ilyen gömb költségei 2000 márkára rugnának, s a gömb két-három mázsa robbanó anyagot lenne képes fölvenni. Az előadás nyomán azonnal érdekes vita fejlődött ki, melyben, mint a Post jelenti, a jelenlévő katonák a Rodeck találmányát egyszerűen perhorreskálták. — Mint Buchholz kapitány a léghajó-osztály parancsnoka mondá, a katonai hatóság egyáltalán nem tart szükségeseknek efféle lég-torpedókat, minthogy a tüzérség biztosabban elvégezheti annak munkáját, sőt annal többet is. Buchholz kapitány, Begeli tábornok és mások, még számos, nyomós érvet soroltak föl, a teoriában igen érdekesnek látszó találmány gyakorlati kivihetősége ellenében. Legelső sorban rámutattak arra a nehézségre, mely a gömbnek huzamosabb ideig kedvező szélirányban való tartásával jár, és hangsúlyozták, hogy olyan nagy tehernek hirtelen való leoldása következtében a gömb annyira felszökne, hogy annak megrepedése igen gyakori lenne.

Az osztrák-magyar hajóraj nagy része ma reggel távozott Fiuméből. Sterneck altengernagy ma reggel 7 órakor öt vértés hajóval és a Kerka ágyunaszáddal Polába indult. Egy vértés hajó, továbbá az Elisabeth gőzös és a torpedó-naszádok visszamaradtak. A hajóraj e héten bevégzi utógyakorlatait a lissai ütközet évfordulójának megünneplésével s aztán leszereltetik. A város részéről a hajóraj törzs- és főtiszti karának tiszteletére tegnap a népkertben rendezett estély fényesen sikerült. A szép fekvésű kert izléssel volt diszítve és világítva. Az estélyen jelen voltak: Zichy Ágost gróf kormányzó és neje, Lobkovitz tábornok s a hajóraj összes tiszti kara. A kertben több ezerre menő közönség volt jelen, mely a jól sikerült tűzijátékokban késő éjjeli órákig gyönyörködött.

A dán haditengerészetnél Rung kapitány által szerkesztett automatikus lövegtartó jó alkalmazásba. Börből van, köralakú, a lövegek sugáralakúak és mindegyik kivitelezésük uj tólul a kivitt helyére. 40 löveg fér belé, az az előnye megvan, hogy a lövő futás vagy mászás közben nyitva hordhatja, anélkül, hogy kiesnék.

A francia hadügyminiszter a genie-bizottság eljáróságát felhatalmazta, hogy a postagalambtenyésztőkkel, szerződjenek.

Németországban a müncheni lövöldében nemrég a német szövetség néhány tagjának, köztük Mareth tábornoknak jelenlétében a Falsz és Lichtenberger czég által feltalált löport megvizsgálta. Egy Martini-fegyverből 1.2 gramm töltést 300 méterre lőttek. Tehát a kísérlet fényesen sikerült.

A flottagyakorlatok és a külföld. Feltűnést keltett, sőt a külföldi sajtó mindenféleképp magyarázgatta is azt a körülményt, hogy a pólai flottagyakorlatokra az idegen hatalmak képviselői nem voltak hivatalosak. Egy Berlinből érkezett sürgöny a következőleg magyarázza meg a dolgot: *Wedel* gróf, a német katonai megbízott, kérdést intézett az iránt, hogy német tisztek jelen lehetnek-e a flottagyakorlatokon, mire az osztrák-magyar uralkodó azt

válaszolá, hogy csak azért tartatnak flottagyakorlatok, mert ő mint legfőbb hadur meggyőződést akar magának szerezni a tengerészet képességeiről; e szerint ez tehát nem tekintetett nyilvános gyakorlatnak és az idegen hatalmak meghívása is elmaradt.

E G Y H Á Z.

Kinevezések. A pápa ő szentsége Valfré di Bonzot apostoli delegatussá és rendkívüli követté nevezte ki a costa-ricai köztársaság mellett, pecséttel a propaganda szt. congregatiójának konzultorává pedig Jeromos Mária atyát a mezitlábas karmeliták főbiztosát nevezte ki.

Pápa ő szentsége e hó első napjaiban Prisdang siami herceget kihallgatáson fogadta. Prisdang hercegnek quirinali missiója letelvén, az olasz kormánytól bemutatta visszahívó levelét, s ez alkalomból a Vaticanban is tisztelgett, hol rangját megillető kitüntetéssel fogadta. Mons. Macchi pápai kamarás két titkos angol kamarással várt a hercegre a pápai előszobában. A herceget Howard bibornok mutatta be ő szentségének. A kihallgatás 20 percig tartott. A kihallgatás végeztével a herceg bemutatta ő szentségének kíséretének legelőkelőbb tagját Lu-Ang-Nac-Teit, és Verney Frigvest, a siami követség titkárát. Ő szentsége a herceget kitüntető szivességgel fogadta, azon reményének adván kifejezést, hogy nemsokára viszontlátja Rómában, hol mindig szívesen látott férfiú lesz. Prisdang azután a bibornok-államtitkárt látogatta meg, aki szívére kötötte a siami katolikusok pártfogását, mit a herceg meg is ígért.

Ű szentsége a pápa mint örökös. A közelebb Viterbo közelében falusi birtokán elhunyt De Falloux bibornok, mint római lapok jelentik, 500,000 lírát s képgyűjteményét a pápának hagyta örökségül. A képgyűjtemény értéke szakértők véleménye szerint egy millió frankra tehető, miután a bibornok a legszenvedélyesebb gyűjtője volt a régi klasszikus képeknek s ezeknek megszerzéséért a legnagyobb áldozatokra kész volt.

Ő felsége a nagyváradi görög szertartású katolikus székes-egyháznál Vela Pál örkanonoknak az éneklő kanonokságra, dr. Lauranu Ágoston iskolás kanonoknak az örkanonokságra és Sarkadi Tihamér irodai kanonoknak az iskolás kanonokságra való fokozatos előléptetését jóváhagyta. — Ő felsége az inóczi gk. hitközségnek 500 a bolgáromi, német hársosi és tarczai róm kath. egyházközségeknek iskola építkezési czélokra egyenkint 100 frtot adományozott, ugyan ily összegeket kaptak hason czélokra a gyulai, verécei és sulyáni görög katolikusok is.

A Propaganda ellen újabb rablást kísérelt meg az olasz kormány: ugyanis az elrablott egyházi javak kezelésére utján igényt formált három apátság jövedelmére, melyeket XVI. Gergely pápa 1737-ben megszüntetett s a Propaganda Congregatiójához osztott be oly czélból, hogy jövedelmeik nyugdíja s jutalmazásul szolgáljanak bibornokok és más férfiak számára, kik vallás s egyház körül érdemeket szereznek maguknak. A Propaganda Congregatiója nem akarván elmulasztani semmit, a mi igaz joga érvényesítésére szolgálhat, daczára a korábbi tapasztalásoknak olasz bíróságoknál, mégis ezek elé vitte a dolgot és csodálatos, meg is nyerte ügyét a polg. törvényszék előtt Anconában, mely az olasz kormányt elutasította követeléseivel.

Németország. Több német lap szerint Bismarck legutóbbi parlamentti estélyén sajnálkozását fejezte volna ki a belga katolikusok győzelmé fölött. «Ez az eredmény annál sajnálatosabb, mondá állítólag a kancellár, mert a pápának egy ellenséggel kevesebb baja levén, kevésbé lesz hajlandó engedményeket tenni Poroszországnak.»

Mintha bizony a szentszéket nem elvek, hanem másodrendű tekintetek vezetnék tárgyalásaiban!

Belgium. Moreau külügyminiszter egy közgazdasági egyesület lakomáján azt mondta a francia katolikusok küldöttjének Delair-nek «vigye meg barátainak Franciaországban azon óhajtsunkat (a belga katolikusokét), hogy országuk utánozza a példát, melyet Belgium most nyújt és térjen vissza az igaz socialis elvekhez.»

A liberalis sajtó Brüsszelben e nyilatkozatnak azon értelmet tulajdonította, hogy Moreau a francia katolikusokat arra buzdítja, hogy mint belga hitsorsosaik, kergessék el a választásoknál a forradalmi köztársasági clique-et. A párisi republicanus lapok azonnal riadót fujnak és a párisi belga követ visszaküldésével fenyegetőznek.

«István bácsi» is munkatársa a trónörökös könyvének. A trónörökös e napokban sajátkezüleg irt levélben kérte fel ft. dr. Majer István püspök s érseki helynök ur ő msgát, hogy az «Osztrák-magyar monarchia írásban és képekben» című munka létesítéséhez nagyrabecsült közreműködésével hozzájáruljon.

Néh. Szabó püspök végrendeletéből. B. e. Szabó József felsz. püspök végrendeletében is fényes tanubizonyságot tett nagylelkűségéről és jótékonyágáról. Mint Esztergomból írják, az elhunyt nagyszivü főpásztor jelentékeny vagyonának általános örökösivé tette egyenlő egyharmadrészben az esztergomi egyházmegye pénztárának következő három czimét: a) a segélyalapot, b) a kegyurat nélküli szegény templomokat, c) a népiskolai tanítók segélyalapot. E három czimnek együttvéve 70,069 frt 26 kr. jutott. Ezenkívül még számos más jótékonyczélra is hagyakozott. Így például: az esztergomi basilica alapjára 200 frt, az esztergomi főegyházmegyei pénztárnak 100 frt, a szolgálatra képtelenné vált papok alapjára 100 frt, a Szt. István királyról nev. eszterg. seminariumnak 100 frt, a mező-komáromi templomnak (veszprémegegyházmegyében) 200 frt. A Pázmán P. nevezett bécsi papnevelőnek 200 frt. A vácsi süketnémák és budapesti vakok intézetének együtt 200 frt. A hittérítő missiók bécsi központi igazgatóságának 1000 frt. A pápának átnyújtandó szeretetadományként a bécsi nunciaturának 1000 frt. A Szent-István és Szent-László társulatoknak együttvéve 200 frt. A marcali, udvardi és szölgényi szegényeknek 1000 frt. Esztergomi kir. városban a szt. Anna templomnál levő apácáknak 500 frt.

Supka Jeromos zirci apát ur ő nagysága a tósokberéni iskolát helyreállította, a kántortanító lakását egy szobával bővítette, a segédtanító számára egy külön tantermet építtetett, sőt az új segédtanító számára conventiót is helyezett kilátásba. Veszprémmegye közigazgatási bizottsága ezért a nemesszivü főpápnak jegyzőkönyvi elismerést és köszönetet szavazott, ugyancsak ő nsga 200 frttal az országos magyar képzőművészeti társulat alapítói tagjai közé lépett.

Provincialis választás. Julius 16-án volt a t. kapucinus-rend választása. Provincialisnak újlag 3 évre megerősített Steiner Richárd móri születésű jeles hazánkfia, ki a fővárosban hosszú időn át vezette a budai kapucinusok rendházát, a jeles szónoklataival még mindig kedves emléken van nálunk. Definitoroknak megválasztottak: Gusner Leopold, Ruckmich Placild, Popp Berthold, Hanuszek Titus.

Rivet dijoni püspök 88 éves korában, püspökségének 54-ik évében elhunyt.

Személyzetiek a kalocsai érseki megyében: Till Jakab Palánkáról Apatinba, Nágel Máté Kumbajáról Palánkára, Bodroghy Mikály Nemesmiliticsről Csantavérre, Jeszenovics Bódog Csantavérről Szabadkára (sz. Rókus), Kulunchich Illés Dusnokról Nemesmiliticsre. A múlt hó 28-ikán fölszentelt ujmisés áldozárok pedig a következőkép osztattak be segédlelkészül: Hinger Péter jó Kumbajára, Winkler Pál Filippovára, Rapp Sebestyén Bukinba, Kulunchich Miklós Dusnokra, Mihatovich András Bajmokra, Reichheld Károly Gajdobrára, Kiss Ferencz Miskére, Virág István Bezdánba, Cziráky Zsigmond Moholyra.

Schlauch Lőrincz, szatmári püspök, ki a m.-szigeti «Mária-Valléria» római katolikus nevelő intézetet évi 800 frt segélyben részesíti, legközelebb az intézet javára rendezett sorsjátékhoz ezer forinttal járult.

A máriafalvi renoválás alatt levő goth egyház külseje október végefélé kész lesz s a belső berendezés bizonyára szintén mielőbb el fog készülni. A renoválás mostanában is serényen foly s odáig haladt, hogy már is látni lehet, hogy a máriafalvi gothegeyház egyike lesz hazánk legszebb műtörténelmi emlékeinek, mint a 15-ik század egyik hecses műemléke. A renoválási munkálatokat Steindl Imre tanár tervezete alapján Steinhans László fiatal műépítész vezeti buzgósággal és szakértelemmel.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A Kisfaludy-társaságot a bajai Tóth Kálmán ünnepeken, Beöthy Zsolt, Degré Alajos, Szász Károly és Vadnai Károly fogják képviselni. Emléktáblával jelölik meg a házat, melyben nagy lírikusunk született.

Z E N E.

Az idei Parsifal előadásoktól függ, vajjon a baireuthi minta-előadások fentarthatók lesznek-e vagy nem. Jövő évre Parsifal mellett Tristan és Isoldét is elő akarják adni a müncheni színház személyzetével és diszleteivel. Szívesen egyezett volna bele az intéző bizottság a Niebelungok ismétlésébe, csak hogy lényeges akadály az, hogy Neumann Angelo Wagnerrel kötött szerződés szerint egyedül van jogositva 1889-ig a trilogiát előadni. E szerződés az 1876-iki, anyagilag nem jól sikerült előadások eredményének tekinthető. Wagner mindenképen azon

iparkodott, hogy övéi számára vagyont szerezzen. Tervben volt az is, hogy művészi körútra indulnak Amerikába, hol Wagner műveit előadják. A mester azonban irtózott ettől a gondolattól. Ekkor állott elő Neumann Angelo s kötötte meg a szorult viszonyokban a szerződést. A közönséget az előadások végeztével egy ünnepi

A berlini Lertzing színház szeptember 6-án nyílik meg «Czár és ács» operával.

Reyer régóta hirdetett operája végre előadásra került a Covent-Garden színházban Brünhilde szerepében Albani asszonnyal. Az opera csak félsikert aratott.

S Z I N H Á Z.

Színházainkban a saison morte ásitozik sötéten. A népszínházban az elefánt izzad a föld körüli utazásában, a nemzeti színháznak pedig nézőterét alakítják át újból. A nézőtér padozatát egészen fölszedték és az alatta elhelyezett mély homokréteget, mely a közönség járás-kelelése folytán a padozat hasadékain fölszállva az egészségre nagyon károsan hatott, kihordják s e helyett a nézőtér alapját téglákból fogják elkészíteni. A téglák között vízvezetéki csöveket raknak le, melyek összeköttetésben vannak egy részről a szinpad óriási vitzartójával, másrészről pedig az utcai csatornával, a végből, hogy a vitzartók fölösleges vagy állott vizét azokon át időnkint a csatornába levezethessék. A zenekari helyiséget a drámai zenekar igényeihez képest megkisebbitik s az így nyert térre egy új földszinti zártszék sor jó. A szinpadon a gépek javításán és részben újjáalakításán dolgoznak, a házi szinpadon és a belső termekben pedig diszleteket festenek. A nézőtéren, melyet csak tavaly kárpitoztak ki és diszitetek újra, az idén nem lesz javítva, csupán a karzatok üléseit és a menyezet kopott aranyozását fogják megújítani.

N Ő V I L Á G.

Világot járó szépség. Anglia legszebb hölgyének miss Langtry színésznőt tartják. Bámulói is megvallják, hogy mint művésznő nem épen magas színvonalon áll, de ezt a csekélységet mellékes körülménynek tekintik. Miss Langtry nem rég Északamerikában tett művészi körutat, fenyves eredménnyel, most pedig szintársulatot szervez, melylyel Németországot és Ausztria-Magyarországot fogja bejárni. Hir szerint utba ejti Budapestet is. Alig hisszük, hogy erre délkelet felé, hol a női szépség nem olyan ritkaság, szintén jövedelmező lesz a szép színésznő mutogatása.

Százkét éves nő, Wiszgrill Anna nevü, ülte meg Kremsben a múlt héten születésnapját; elméje teljesen friss, de testileg gyöngye és álmatlanságról panaszkodik.

Mi a házasság? Egy francia folyóirat így definiálja: «Van egy szép kert. Akik kívül vannak, mindnyájan be akarnak menni, akik pedig benn vannak, ki akarnak jönni. Ez a nagy kert a házasság. A fasorok között kevés a sétáló. A tömeg össze-vissza jár, s nem ügyel a kapun kifüggesztett szabályokra. Ott verekesznek, tánczolnak s látogatásokat tesznek. Azok, kiknek nincs joguk kimenni, kimennek, s a kinek nincs joguk belépni, bemennek. Szeretkeznek, sértegetnek . . . Milyen furcsa egy kert! Lehet-e ebbe rendet hozni?»

VEGYESEK.

KÉPEINKHEZ.

A folyón.

Ebben a nagy forróságban van-e nagyobb élvezet, mint csöndes alkonyatkor, mikor a nap tüztányérja már elrejtőzött az éj-nyoszolyában, csöndes folyó sima tükörén kis ladikban végig siklani! Képünk is ilyen élvezetes kirándulást ábrázol. Tropicus növények között siklik tova a vitorlás sajka és a szellő, mely a hullámokkal legyeskedik meg nem állhatja, hogy csókot ne lopjon annak a szép nőnek arczára, a ki napernyője és a vitorla mögé rejtőzve révedez el a ringó sajkában.

Nekivadulva . . .

«Szellő-szárnyán járó édes lovam Ráró» . . . Valóban a szellő szárnyaival sem röpülhetne különben az a fékevesztett paripa, mint ahogy rémülettől nekivadulva rohan tova. Felhőkben kavarodik föl a por lábai alatt és a patkó szikrázik bele. Az a ki megüli helyre egy legény, mintha csak ránőtt volna. Az aki mellett elvágat jobban megijedt tőle és halálsápadtan lapul az utszéli kerítéshez.

Igen tisztelt olvasóinkhoz.

Tisztelettel kérjük a «Szemle» olvasóit, hogy a július 1-ején megindult félévre az előfizetéseket megújítani sziveskedjenek.

A «Szemle» méltó lesz továbbra is azon intelligens olvasó közönséghez, mely eddig előfizetésével támogatta és ezentul, a kezdet nehézségeit leküzdve, inkább fog iparkodni elérni azt a magas célt, melyet maga elé kitűzött.

A «Szemle» oly kimerítő képét nyújtja a heti eseményeknek, hogy ezekről teljesen tájékoztatja olvasóit. Ezeken kívül pedig olyan jeles erőket nyert meg ujabban munkatársakul, hogy a leggazdagabb és legváltozatosabb tartalommal fog megjelenhetni.

Szükségünk van azonban előkelő közönségünk további jóakarására, hogy annál biztosabban betölthessük kitűzött programunkat, melynek legfőbb pontja? a vagyonosabb és legintelligensebb közönség érdekeinek megvédése.

Hiszszük, hogy eddigi előfizetőink továbbra is követni fognak.